

Anlamına Göre Cümleler

- Doğrudan Anlatım:** Kişinin ağzından çıkan cümleyi olduğu gibi aktarmaktır.
- ✓ Ayşe, "Bugün çok çalıştım." dedi.
- Dolaylı Anlatım:** Başkasına ait sözün değiştirilerek aktarılmasıdır.
- ✓ Ayşe, bugün çok çalıştığını söyledi.
- Kinayeli Anlatım:** Bir sözün karşdakini alaya almak amacıyla, tersini kastedecek şekilde kullanılmasıdır.
- ✓ Günde 10 dakika çalışarak YGS'de derece yapacaksın(!)
- Öznel Cümle:** Kişiden kişiye değişkenlik gösteren, kanıtlanamayan yargılardır.
- ✓ Türkiye'nin en güzel ili İstanbul'dur.
- Nesnel Cümle:** Kişiden kişiye değişkenlik gösteren, kanıtlanabilen yargılardır.
- ✓ İstanbul, kalabalık şehirlerden biridir.
- Tanım Cümlesi (Tanımlama):** Bir kavram ya da varlığın ne olduğunu bildiren, "nedir, kimdir" sorularına yanıt veren cümlelerdir.
- ✓ Şiir, büyük zekâların rüyalarıdır.
- Eleştiri Cümlesi:** Bir sanatçı, eser ya da durumla ilgili olumlu veya olumsuz değerlendirmenin yapıldığı cümlelerdir.
- ✓ Bu kitap, uzun betimlemeleriyle okuyucuyu sıkıyor.
- Öz Eleştiri Cümlesi:** Kişinin kendisi ile ilgili yaptığı olumlu veya olumsuz değerlendirmelerdir.
- ✓ Düşünmeden konuştuğum için başım dertten kurtulmaz.
- Değerlendirme Cümlesi:** Bir sanatçı ya da yapıyla ilgili öznel ya da nesnel görüş bildirmektir.
- ✓ Yazar, bu romanında yetkinlik göstermiş.
- İçerik (Konu):** Bir sanat yapıtının ne anlattığı ile ilgili bilgi veren yargılardır.
- ✓ Peyami Safa, Fatih - Harbiye'de Doğu - Batı sorununa parmak basar.
- Üslup (Biçem):** Eserin, sanatçının anlatımı ile ilgili bilgi veren yargılardır.
- ✓ Bu şair, yabancı tamlamalarla ve ağır sanatlarla oluşturmuş dizelerini.
- Aşamalı Durum Bildiren Cümleler:** Bir durumun, bir olgunun aşama aşama değiştiğini anlatan cümlelerdir.
- ✓ Hasta, günden güne kötüleşiyor.
- Karşılaştırma Cümleleri:** Birden fazla varlık ya da durumun çeşitli yönlerden kıyaslandığı yargılardır. "daha / en / göre / gibi / fazla... vb." sözcüklerle kurulur.
- ✓ Kışın Erzurum, İstanbul'dan daha soğuk olur.
- Karşıt Durum Cümleleri:** Birbirinin zıttı durum ve kavramların bir arada kullanıldığı cümlelerdir.
- ✓ Dışarıda hava günlük güneşlikken biz içerde donuyoruz.

Cümle Yorumu**Cümleden Çıkarılabilecek Yargı**

Cümlelerin ana düşüncesi doğrultusunda ulaşılabilen yargılardır.

Cümle Tamamlama

Verilen cümlede boş bırakılan yerin dil bilgisi kuralları göz önünde bulundurularak anlam bütünlüğü doğrultusunda tamamlanmasıdır.

Cümle Oluşturma

Sözcükleri karışık olarak verilen cümlelerin yüklemi tespit edildikten sonra diğer sözcüklerin anlam ve dil bilgisi bütünlüğü doğrultusunda sıralanmasıdır.

CÜMLEDE ANLAM**Anlam İlişkilerine Göre Cümleler**

- Neden - Sonuç Cümleleri:** Bir eylemin hangi gerekçeyle yapıldığını bildiren cümlelerdir. "için, -den dolayı, ile, -den /-dan...vb." ek ve sözcüklerle kurulabilir.
 - ✓ Arabamı sattığım için toplu taşıma kullanıyorum.

Neden Sonuç
- Amaç - Sonuç Cümleleri:** Eylemin hangi amaca bağlı olarak gerçekleştirildiğini belirten cümlelerdir. "-mak, -mek, -mak için, -mek üzere...vb." ek ve sözcüklerle kurulabilir.
 - ✓ Buraya tatil yapmak için geldiler.

Amaç Sonuç
- Koşul - Sonuç Cümleleri:** Bir olay ya da durumun gerçekleşmesinin koşula bağlı olduğu yargılardır.
 - ✓ Sinemaya gidebilirsin ama önce odanı topla.

Sonuç Koşul
- Eş - Yakın Anlamlı Cümleler:** Değişik sözcüklerle aynı duygu ve düşüncüyü anlatan yargılardır.
 - ✓ Yalnızca iyiyi anlatan yazar, başarılı olamaz.
 - ✓ Sanatçı, hayatı her yönüyle anlatılırsa başarılı olur.
- Zıt (Karşıt) Anlamlı Cümleler:** Duygu ve ilettikleri mesaj bakımından birbirinin tam tersi olan cümlelerdir.
 - ✓ Bir şair için en önemli şey, dili nasıl kullandığıdır.
 - ✓ Şairin şiirindeki en önemli noktalar hissettirdiği, duygu ve işlediği temadır.

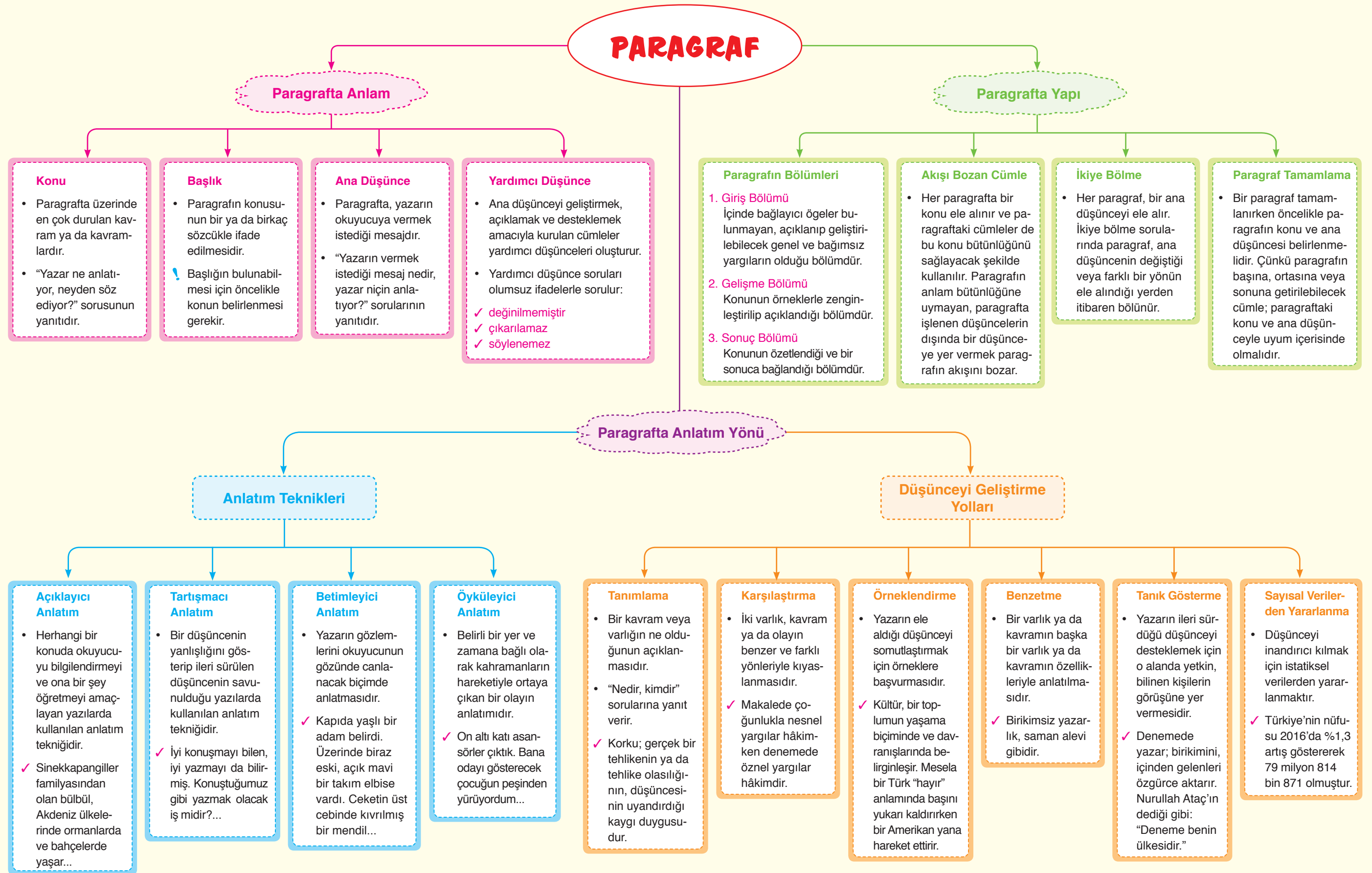
Kavramlar

- Özlülük:** Anlatımda az sözle çok anlam ifade etmektir.
- Özgünlük:** Sanatçının yaptıklarında kendine özgü nitelik taşımasıdır.
- ✓ Onun romanındaki kahramanları başka romanlarda göremezsiniz.
- Açıklık:** Anlatımın herkes tarafından aynı ve yoruma açık olmayacak şekilde ifade edilmesidir.
- Yalınlık:** Anlatımın süsten uzak olmasıdır.
- Akıcılık:** Anlatımın pürüzsüz olmasıdır.
- ✓ Kitaba başladığınızda nasıl olduğunu anlamadan sona kadar geliyorsunuz.
- Kalıcılık:** Yapıtın ya da yazarın sonraki devirlerde de okunması, rağbet görmesidir.
- ✓ Mevlana, asırlar öncesinden asırlar sonrasına seslenmektedir.
- Evrensellik:** Bir sanat yapıtının tüm insanlığa seslenecek özellikler taşımasıdır.
- ✓ Klasikler, dili ve sınırları ortadan kaldıran eserlerdir.
- Ulusallık:** Sanat yapıtının millî özellikler taşımasıdır.
- ✓ Yaşar Kemal, kendi toprağından beslenen bir yazardır.
- Yoğunluk:** Anlatımın yeni anlam ve yorumlara açık olmasıdır.
- Olasılık (Tahmin):** Birtakım sezgilere dayanarak bir durum ya da olayın nasıl gerçekleşeceği hakkında fikir yürütmektir.
- ✓ Seni yanlış anlamış olabilir.
- Gerçekleşmemiş Beklenti:** Olması beklenen bir durumun gerçekleşmediğini anlatır.
- ✓ Bu konuda beni anlayacağını sanmıştım.
- Hayıflanma:** Kişinin gerçekleşmeyen durumlarla ilgili kendi kendine üzülmeye ve pişmanlık duymasısıdır.
- ✓ Gençlik yıllarımı daha verimli geçirebilirdim.
- Pişmanlık:** Yapılan bir yanlış veya durumdan dolayı duyulan üzüntüyü anlatan cümlelerdir.
- ✓ Keşke bu konuda onu dinleseydim.
- Sitem:** Kırgınlık, kızgınlık, üzüntü bildiren cümlelerdir.
- ✓ Her hafta birinizin evinde toplanırsınız da beni hiç çağırmasınız!
- Öneri:** Bir sorunun çözümü ya da bir durumla ilgili görüş bildirmektir.
- ✓ Okumaya, klasiklerle başlayabilirsin.
- Varsayım:** Gerçekleşmeyen bir durumu veya olayı gerçekleşmiş gibi kabul etmektir. "Tut ki / diyelim ki / farz edelim / düşünelim ...vb." ifadelerle kurulur.
- ✓ Farz et ki edebiyatı kazandın...
- Ön Yargı:** Bir kimse, olay veya durum hakkında önceden ifade edilen olumlu / olumsuz yargılar.
- ✓ O, hiçbir zaman nitelikli bir yazar olamayacak.
- Saptama:** Bir durum için tespitte bulunmaktır.
- ✓ Stresten kurtulmak için spor yapmak önemlidir.
- Çıkarım:** Nesnel sonuçlardan hareketle öznel yorumlara ulaşmaktır.
- ✓ Yapıtlarının çok satması, onun başarılı olduğunu gösteriyor.
- Tasarı:** Gelecekle ilgili yapılan plan ve projelerdir.
- ✓ İleride bir şiir kitabı yazmayı düşünüyorum.
- Yakınma:** İçinde bulunulan herhangi bir durumdan şikâyet etmektir.
- ✓ Bir gün de odanı toplu görsem!

DİKKAT

Nesnel ve öznel yargılar "Hangisi kanıtlanabilirlik açısından farklıdır?" şekliyle sorulur.

Nesnel: Kanıtlanabilir. **Öznel:** Kanıtlanamaz.

İSİM (AD) - ZAMİR (ADIL)

İSİM (AD)

• Varlıkların, duyguların, düşüncelerin, kavramların ve çeşitli durumların karşılığı olarak kullanılan sözcüklere denir.

✓ Mavi iklim gibi çağırır beni sesin.
Ad Ad

✓ Rüyalarım ışık ve özlem serpmektesin.
Ad Ad Ad

Adlar Kendi İçinde 3'e Ayrılır

Varlıklara Verilişlerine Göre

Cins Ad (Tür Adı): Aynı türden varlıkları karşıyan sözcüklendir.

✓ Papatya, insan, çiçek, şehir, dağ, deniz, öğrenci....

Özel Ad: Tek olan, benzeri olmayan varlıkları karşılayan sözcüklendir.

✓ Sabahattin Ali, Ayşe, Cebeci Mahallesi, İstanbul, Galatasaray Lisesi....

! Bazı tür adları, özel ad olarak da kullanılabilir.

✓ Adana'da pamuk tarlaları var.
Cins ad

✓ Pamuk, tatlı bir kedidir.
Özel ad

! "Güneş, ay, dünya," sözcükleri coğrafi terim olarak kullanıldığında özel addir.

✓ Ay, Dünya'nın uydusudur.

Özel ad
Gelemem, dünya kadar işim var.
Cins ad

Varlıkların Oluşuna Göre Adlar

Somut Ad: Beş duyudan herhangi biriyle algılanabilen varlıkları karşılayan adlardır.

✓ Kağıt, kalem, yağmur, ışık, ekşi, soğuk...

Soyut Ad: Beş duyudan herhangi biriyle algılanamayan; akıl, sezgi yoluyla varlıkları kabul edilen kavramlara verilen addir.

✓ İyi, kötü, zeki, güzel, çirkin, mutluluk, sevinç...

! Soyut bir sözcüğün anlam genişlemesi yoluyla somut anlam kazanmasına **somutlama**, somut bir sözcüğün soyut anlam kazanmasına **soyutlama** denir.

✓ Yalnızlık yaşıyordu şehrin damlarına.

Soyut bir sözcük olan "yalnızlık" sözcüğü, somut bir sözcük olan yağmura benzetilerek somutlaştırılmıştır.

✓ Onda yürek ne gezer?

"Yürek" kelimesi "cesaret" kelimesinin yerine kullanıldığı için soyutlama yapılmıştır.

Varlıkların Sayılara Göre Adlar

Tekil Ad: Sayıca tek bir varlığı karşılayan adlardır.

✓ Ağaç, kalem, defter, asker...

Çoğul Ad: "-lar/-ler" eki alarak aynı türden birden fazla varlığı karşılayan adlardır.

✓ Ağaçlar, kalemler, defterler...

Topluluk Adı: Çoğul eki almadığı hâlde çoğul anlamı olan adlardır.

✓ Orman, sürü, deste, kabile, takım,...

! Bazı adlar, cümle içindeki kullanımına göre hem tekil ad hem de topluluk adı olarak kullanılabilir.

✓ Sınıf, temizlenecek.
Tekil ad

✓ Deprem olunca sınıf bahçeye çıktı.
Topluluk adı

ZAMİR (ADIL)

• Adın yerini tutan sözcük türlerine denir.

✓ Ona daha önce de söyledim.

• Zamirler, bütün ad çekim eklerini alabilir.

✓ Bunun bana hiçbir faydası yok.

Zamirler 5'e Ayrılır

1) Kişi (Şahıs) Zamiri

• İnsan adlarının yerini tutan zamirlerdir.

• Ben, sen, o, biz, siz, onlar

✓ Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.

✓ Üstelik sen hiçbir zaman anlamadın beni.

! "O ve onlar" zamirleri insan dışı varlıklar için kullanılırsa işaret zamiri olur.

✓ Onları kafese koymak istemedim.

İşaret zamiri

* Dönüşlülük Zamiri

• Kendi sözcüğüdür.

✓ Bu resmi kendisi yapmış.

! Dönüşlülük zamiri, kişi zamiriyle kullanıldığında pekiştirme anlamı katar.

✓ Sen kendin bu yolu seçtin. (Pekiştirme yapmıştır.)

3) Belgisiz Zamir

• Adların yerini belgisizlik (belirsizlik) yönüyle tutan zamirlerdir.

• Bazı, kimi, biri, çoğu, hepsi, tümü...

✓ Mahallede kimse kalmamış, herkes düğüne gitmiş.

✓ Hepimiz onun nasıl biri olduğunu biliriz.

! Belgisiz zamir ile belgisiz sıfatı karıştırmamak gerekir: Belgisiz zamir, bir adın yerini tutarken belgisiz sıfat addan önce gelerek onları belirtir.

✓ Birçoğu, bu dönemdeki birçok sorunu ele almamıştır.

Belgisiz zamir Belgisiz sıfat

5) Ek Hâlindeki Zamirler

a) İlgî Zamiri

• Bir adın yerini tutan "-ki" eki ilgî zamiridir.

• Tamlayan ekinden (-in, -in, -im) sonra gelir.

✓ Sizin ki yine okula gitmemiş.

Oğlunuz

2) İşaret Zamiri

• Adların yerini işaret yoluyla tutan zamirlerdir.

• Bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar, öteki, beriki, şuraya...

✓ Orada bize bunları verdiler.

✓ Bunu sen al berikini de o alsın.

! "O ve onlar" zamirleri insan adlarının yerini tutarsa kişi zamiri, insan dışı varlıkların yerini tutarsa işaret zamiri olur.

✓ Onların artık kullanılmayacağını ona söyledim.

İşaret zamiri Kişi zamiri

! "Bu, şu, bunlar...vb." zamirler kişilerin yerini tutsa bile işaret zamiri olur.

✓ Bütün her şeyi bu anlatmış.

İşaret zamiri

! İşaret zamiriyle işaret sıfatını karıştırmamak gerekir: İşaret zamiri bir adın yerini tutar, işaret sıfatı addan önce gelerek "hangi" sorusuna yanıt verir.

✓ Bu sözleri bu mu söylemişti.

İşaret sıfatı İşaret zamiri

4) Soru Zamiri

• Adların yerini soru yoluyla tutan zamirlerdir.

• Hangisi, nereye, ne, kaçınıcı, kim...

✓ Sen hangisini beğendin?

✓ Kim anlattı bunu sana?

! Soru zamirlerini bulmak için yerine ad getirilmelidir.

✓ Bu yıl nereye gideceksiniz?

Bodrum'a

b) İyelik Zamiri

• Aitlik anlamı katan tamlanan ekleridir.

(-m, -n, -ı, -mız, -nız, -ları)

✓ Kırık sözcüklerim özlüyor seni.

I. tekil kişiye aitlik anlamı taşır.

BUNLARI UNUTMA !

- Sifat yapan "ki" bitişik yazılır, kendisinden sonra gelen adı **yer** ve **zaman** anlamıyla tamamlar.

- ✓ Yarınki **maç** (zaman)
- ✓ Karşiki **dağ** (yer)

BUNLARI UNUTMA !

Sıfatlarda pekiştirme

- ! simsiyah saç
- ! darmadağınık oda
- ! sarı sarı yapraklar

Sıfatlarda Küçültme

- ca / -ce / -(i)msi / -(i)mtırak
- ! Genişçe oda
- ! Beyazımsı gömlek
- ! Sarımtırak yapraklar

SIFAT (ÖN AD)

- Adları niteleyen veya belirten sözcük türleridir.

NİTELEME SIFATI

- Adları renk, durum, biçim bakımından tamamlayan sıfatlardır.
- Ada sorulan "nasıl" sorusuna yanıt verir.

- ✓ Akıllı öğrenci (Nasıl öğrenci?)

Niteleme Ad sıfatı

- ✓ Kaygan yol (Nasıl yol?)

Niteleme Ad sıfatı

Unvan Sifat

- Kişilerin makam, meslek, statü ve rütbelerini bildiren sıfatlara **unvan sıfatı** denir.
- Unvanlar, adın başında ve sonunda bulunabilir.

- ✓ Gazi Mustafa Kemal Paşa

- ✓ Nene Hatun

- ✓ Ayşe Öğretmen

DİKKAT

Adlaşmış Sifat

- Sifat tamlamalarında ad kimi zaman düşer ve adın görevini sıfat yüklenir. Bu durumda sıfat adın görevini üstlendiği için adlaşır. Bu sıfatlara **adlaşmış sıfat** denir.

- ✓ Çürük meyveleri çöpe at.

Niteleme sıfatı

- ✓ Çürükleri çöpe at.

Adlaşmış sıfat

İŞARET SIFATI

- Adları işaret yoluyla belirten sıfatlardır.

- Ada sorulan "hangi" sorusuna yanıt verir.

Başlıca Bu, şu, o, öyle,

İşaret böyle, şöyle,

Sıfatları öteki, beriki...

- ✓ Öteki çocuk (Hangi çocuk?)

- ✓ Bu olay (Hangi olay?)

DİKKAT

İşaret sıfatıyla işaret zamiri karıştırılmamalıdır:

- İşaret sözcükleri, sıfat veya zamir görevinde bulunabilirler. İşaret sözcüğü bir addan önce gelerek "hangi" sorusuna yanıt verirse **sıfat**, bir adın yerini tutarsa **zamir** olur.

- ✓ Bu, senin değil miydi?

Zamir

- ✓ Bu evde yirmi yıldır kimse yaşamıyor. (Hangi evde?)

Sıfat

- İşaret sözcüğüyle sıfat arasına virgül (,) gelmez, gelirse işaret sözcüğü zamir olur.

SAYI SIFATI

- Adları sayı yoluyla belirten sıfatlardır.

- a. **Asıl Sayı Sıfatı:** Tam sayı bildirir.

- Ada sorulan "kaç" sorusuna yanıt verir.

- ✓ Üç yüz soru (Kaç soru?)

- ✓ Beş hafta (Kaç hafta?)

- b. **Sıra Sayı Sıfatı:** -(i)nci, -(i)nci, -(u)uncu, -(ü)üncü eklerini alarak ada sorulan "kaçıncı" sorusuna yanıt veren sıfatlardır.

- ✓ Birinci kat (Kaçıncı kat?)

- ✓ Sekizinci hafta (Kaçıncı hafta?)

- c. **Üleştirme Sayı Sıfatı:** -ar, -er, (-ş)ar, (ş)er eklerini alarak ada sorulan "kaçar" sorusuna yanıt veren sıfatlardır.

- ✓ Altışar saat (Kaçar saat?)

- ✓ Beşer kitap (Kaçar kitap?)

- d. **Kesir Sayı Sıfatı:** Kesirli olarak adları belirten sıfatlardır.

- "Kaçta kaç, ne kadar" sorularına yanıt verir.

- ✓ Dörtte bir şans (Kaçta kaç şans?)

- ✓ Yarım ekmek (Ne kadar ekmek?)

DİKKAT

İlk soru

↳ "Birinci" anlamındaysa sıra sayı sıfatıdır.

Tek cevap

↳ "Bir" anlamında asıl sayı sıfatıdır.

BELİRTME SIFATI**SORU SIFATI**

- Adları belgisizlik (belirsizlik) yönüyle belirten sıfatlardır.

- Ada sorulan "hangi" sorusuna yanıt verir.

- ✓ Birçok kişi

- ✓ Başka zaman

- ✓ Birtakım sorular

- ✓ Bazı insanlar

- ✓ Kimi öğrenciler

DİKKAT

Belgisiz sıfatlarla, belgisiz zamirlerin karıştırılmamak gerekir: Belgisiz sözcük; addan önce gelerek onu belirtirse **sıfat**, bir adın yerini tutarsa **zamir** olur.

- ✓ Bu sınavda kimi sorular kolaydı, kimisi zordu.

Belgisiz sıfat Belgisiz zamir

- ✓ Bazı insanlar çalışmaktadır, bazıları ise tembel.

Belgisiz sıfat Belgisiz zamir

- "Bir" sözcüğü sayı sıfatı, belgisiz sıfat ve belgisiz zamir olabilir:

- ✓ Biri seni sordu. (Belgisiz zamir)

- ✓ Orada bir gün kaldım. (Sayı sıfatı)

- ✓ Bir sabah uyanırsın her şey değişmiş. (Belgisiz sıfat) (Herhangi bir anlamında)

BELGİSİZ SIFAT

- Adları soru yoluyla belirten sıfatlardır.

- ✓ Hangi evde oturuyorsun?

- ✓ Kaç ekmek alalım?

- ✓ Kaçınıcı kattaydı?

- ✓ Kaçar ceviz verdin?

- ✓ Nasıl bir iş istiyorsun?

DİKKAT

"Hangi, kaç, ne" soru sıfatları ad çekim eki olarak **zamir** olur:

- ✓ Resimlerin **hangisi** güzel?

Soru zamiri

- ✓ Sınıfta **kaçınıcı**sin?

Soru zamiri

- ✓ Bu elbisenin **neyini** beğendin?

Soru zamiri

TAMLAMALAR

Sıfat Tamlaması

- Sıfatların adların önüne gelerek onlarla oluşturdukları söz öbeklerine **sıfat tamlaması** denir.

Sıfat + Ad
Tamlayan Tamlanan
Sıfat Tamlaması

- ✓ Çalışkan öğrenci

Sıfat Ad
Sıfat Tamlaması

- Sıfatlar, her zaman addan önce gelir.
- ! Sıfat tamlamalarında, tamlanana (ada) "nasıl, hangisi, kaç, kaçınıcı" soruları sorularak tamlayan (sıfat) bulunur.

- ✓ Kırk gün (Kaç gün?)

Tamlayan Tamlanan

- ✓ Nitelikli yazar (Nasıl yazar?)

Tamlayan Tamlanan

Ad Tamlaması

- Ad ve ad soylu bir sözcüğün aitlik ilgisi yönünden daha belirgin hâle gelmesi için başka bir ad ve ad soylu sözcük tarafından tamamlanmasıyla oluşan söz öbekleridir.
- Ad tamlamaları, tamlayan ve tamlanandan oluşur.

Tamlayan + tamlayan eki (ilgi eki)

-in, -in, -un, -ün
-(n)in, -(n)in, -(n)un, -(n)ün
-im

Tamlanan + tamlanan eki (iyelik eki)

-i, -i, -u, -ü
-(s)ı, -(s)i, -(s)u, -(s)ü
-im, in

Belirtili Ad Tamlaması

- Tamlayanın ilgi eki, tamlananın iyelik eki aldığı ad tamlamalarıdır.
- Tamlanana "neyin kimin" sorusu sorularak bulunur.
- ✓ Kitabın sayfası (Neyin sayfası?)
- ✓ Benim kararım (Kimin kararı?)
- ✓ Soruların birçoğu (Neyin birçoğu?)

Belirtisiz Ad Tamlaması

- Sadece tamlananın iyelik eki aldığı ad tamlamalarıdır.
- Tamlanana "ne" sorusu sorularak bulunur.
- ✓ Kitap kapağı (Ne kapağı?)
- ✓ Soru sayısı (Ne sayısı?)

Zincirleme Ad Tamlaması

- En az iki ad tamlamasının bir araya gelerek oluşturduğu ad tamlamalarıdır.
- ✓ Mahalle bakkalının camı
- ✓ Öğretmenlerin sınav soruları

Takisiz Ad Tamlaması

- Tamlayan ve tamlananın ek almadığı ad tamlamalarıdır.
- Tamlanana sorulan "nasıl" sorusuna yanıt verir.
- Tamlayan, tamlananın neye benzediğini ve neyden yapıldığını ifade eder.
- ✓ Pamuk yorgan (Nasıl yorgan?)
- ✓ Taş kalp (Nasıl kalp?)

Özellikleri

- Ad tamlamalarında bir tamlayan, birden çok tamlanana ya da birden çok tamlayan, bir tamlanana bağlanabilir.

- ✓ Komşumuzun evi ve bahçesi

- ✓ Şiirin ve hikâyenin kuralları

Tamlayan Tamlayan Tamlanan

- Ad tamlamalarında tamlayan ve tamlanan zamir olabilir.
- ✓ Kiminin duası
- ✓ Öğrencilerin birçoğu
- Tamlayan durumdaki zamir düşebilir.
- ✓ Kitabım yok. (Benim)

Tamlayan Tamlanan

- Tamlayan ve tamlanan sıfat olabilir.
- ✓ Çalışkan öğrencinin zor sorularını çözdüm.
- ✓ Bu çocuğun başarılı hikâyesine kulak verin.

Sıfat Tamlayan Sıfat Tamlanan

Sıfat Tamlayan Sıfat Tamlanan

DİKKAT

- Takisiz ad tamlaması ile sıfat tamlamasını karıştırmamak gerekir.
- ✓ Yaşlı adam Sıfat tam.
- ✓ Altın bileklik Takisiz ad tam.

- Ad tamlamalarında tamlayanla tamlanan arasına farklı türde sözcükler girebilir.
- ✓ Benim de canım var. (Bağlaç)
- ✓ Haziranın en sıcak günüydü. (Zarf ve sıfat)

- "-den" hâl eki, tamlayan ekinin (-in) yerine kullanılabilir.
- ✓ Çocuklardan bazıları söz dinlemiyordu. in

- Belirtisiz ad tamlaması, bir sıfat tarafından tamamlanabilir.
- ✓ Eski edebiyat öğretmeni Sıfat Belirtisiz ad tamlaması

- Ad tamlamalarında tamlayan ve tamlanan yer değiştirebilir.
- ✓ Lambası yanıyordu köşkün. Tamlanan Tamlayan

- Belirtisiz ad tamlamaları, sıfat ya da zarf görevinde kullanılabilir.
- ✓ Deniz mavisi gözleri vardı. (Sıfat)
- ✓ Bir kış günü tanıştık. (Zarf)

ZARF (BELİRTEÇ)

Durum Zarfı

- Eylemleri ve eylemsileri durum yönünden belirten sözcüklerdir.
- Eylemlere ve eylemsilere sorulan "nasıl" sorusuna yanıt verir.
- ✓ Eğri oturalım **doğru** konuşalım. (Nasıl konuşalım?)
- ✓ Adam **çekine çekine** içeri girdi. (Nasıl girdi?)
- ! Cümlede eylem ve eylemsilere bazen nitelik anlamının yanında kesinlik, olasılık, yineleme ya da sebep anlamları da katar.
- ✓ Oraya **asla** gitmeyeceğim. (Kesinlik)
- ✓ Tane tane anlatırsan **belki** anlar. (İhtimal)
- ✓ **Sürekli** aynı konuyu konuşuyor. (Yineleme)
- ✓ Arkadaşlarına **kızdığından** oynamıyor. (Sebep)

DİKKAT

Niteleme sıfatı ile durum zarfını karıştırmamak gerekir: "Nasıl" sorusu ada sorulduğunda alınan yanıt niteleme sıfatını, eylem ve eylemsiyeye sorulduğunda alınan yanıt durum zarfını verir.

- ✓ **Dikkatli** bir çocuktuk. (Nasıl çocuktuk?)
Niteleme sıfatı
- ✓ **Dikkatli** davranıyordu. (Nasıl davranıyordu?)
Durum zarfı

Zaman Zarfı

- Eylem ve eylemsileri zaman yönünden belirten sözcüklerdir.
- "Ne zaman" sorusuna yanıt verir.
- ✓ Program **birazdan** başlıyor. (Ne zaman başlıyor?)
- ✓ **Az önce** konuşan kimdi? (Ne zaman konuşan?)

DİKKAT

Cümlede zaman anlamı taşıyan her sözcük, belirteç görevinde olmayabilir. Eğer sözcük "ne zaman" sorusuna cevap veriyorsa belirteçtir, vermiyorsa belirteç değildir.

- ✓ **Akşam**, sinemaya gideceğiz. (Ne zaman gideceğiz?)
Belirteç
- ✓ **Akşam**, şairlerin ilham kaynağıdır. (Ne şairlerin ilham kaynağıdır?)
Ad

Yer-Yön Zarfı

- Eylem ve eylemsileri yer ve yön ilgisiyle tamamlayan sözcüklerdir.
- Eylem ve eylemsiyeye sorulan "nere" sorusuna yanıt verir.
- ✓ **Dışarı** çıkıp herkese kızdı. (Nere çıkıp?)
- ✓ Misafirleri **içeri** alalım. (Nere alalım?)
- ✓ Ben birazdan **aşağı** inerim. (Nere inerim?)

DİKKAT

Yer-yön sözcükleri, adları belirttiğinde sıfat; ek aldığında ad olur.

- ✓ Biraz **ileri** gider misiniz? (Belirteç)
- ✓ **İleri** ülkeler daha demokratiktir. (Sıfat)
- ✓ Bizi **ileride** bekleyin. (Ad)

Miktar Zarfı

(Azlık-Çokluk / Derecelendirme Zarfı)

- Eylem, eylemsi, sıfat, adlaşmış sıfatı ya da başka bir zarfın anlamını miktar bakımından tamamlayan zarflardır.
- "Ne kadar" sorusuna yanıt verir.
- ✓ **Çok** çalışarak sınavı kazandı.
- ✓ **Oldukça** büyük bir evde oturuyor.
- ✓ Üyelerin **en** yaşlısı başkan seçilmiş.
- ✓ Bizi kapıda **epey** beklettiler.
- ✓ Bilgisayar **çok** hızlı çalışıyor.

DİKKAT

"En" ve "daha" sözcükleri; sıfatı, adlaşmış sıfatı ve belirteci üstünlük yönüyle belirtir. Bu durumlarda bu sözcükler, üstünlük belirteci olarak adlandırılır.

- ✓ **En** güzel çiçek papatyadır.
- ✓ Hepsinden **daha** çok çalıştı.

Soru Zarfı

- Eylemleri soru yoluyla belirten sözcüklerdir.
- Nasıl, ne zaman, ne kadar, neden, niçin, niye, ne (niçin anlamında)**
- ✓ Köye **ne zaman** varınız?
- ✓ Bana **niye** çağırıyorsun?
- ✓ **Ne** gülüp duruyorsun?

DİKKAT

"Ne" sözcüğü cümle içinde farklı görevlerde kullanılır: bir adın yerini tutarsa adıl, bir adı belirtip "hangi" sorusuna yanıt verirse sıfat, "niçin" ya da "çok" anlamlarında kullanılırsa zarf olur.

- ✓ Sandığın içinde **ne** var? (Soru adılı)
- ✓ **Ne** gün bize geleceksin? (Soru sıfatı)
- ✓ **Ne** kızırıyorsun yine? (Soru zarfı)
- ✓ **Ne** akıllı bir çocuk bu! (Miktar belirteci)

EDAT (İLGEÇ)

Tek başına anlamı olmayan ancak kullanıldığı cümlede anlam kazanan ve diğer sözcükler arasında anlamsal bağ kuran sözcük türüdür.

! Edatlar cümleden çıkarılınca anlam bozulur ya da değişir.

Kadar

- Karşılaştırma
- Yaklaşıklık
- Ölçü
- Benzerlik
- Zaman

anlam-
larını
katar.

- Roman, öykü **kadar** ilgi görmedi.
- Elli **kadar** öğrencisi var.
- Keçi **kadar** inatçısın.
- Cennet **kadar** güzel vatanımız.
- Akşama **kadar** çalıştı.

Gibi

- Benzerlik
- Karşılaştırma

anlam-
larını
katar.

- Kesilmiş limon dilimleri **gibi**di güneş.
- Senin **gibi** birini görmedim!

Yalnız

- Tek, sadece

anlam-
larını
katar.

- **Yalnız** sen yoktun aramızda
- Bana **sadece** o yardım etti.

İçin

- Amaç-sonuç
- Neden-sonuç
- Görelik
- ...

anlam-
larını
katar.

- Onu mutlu etmek **için** çok uğraştım.
- Sıkıldığı **için** dışarı çıktı.
- Senin **için** sorun yok tabii!

Üzere

- Şart
- Zaman
- Şekilde

anlam-
larını
katar.

- Geri vermek **üzere** kitabı alabilir miyim?
- Ders başlamak **üzere**.
- Yemeği bildiğiniz **üzere** yapın.

Göre

- Karşılaştırma
- Uygunluk
- Görelik
- ...

anlam-
larını
katar.

- Bu araba seninkine **göre** daha ucuz.
- Anneme **göre** elbise bakıyorum.
- Ona **göre** sen de haklısın.

İle

- Durum
- Araç
- Birlikte
- Sebep

anlam-
larını
katar.

- Üzüntüyle boynuma sarıldı.
- Buraya kadar otobüsle gelmiş.
- Seninle sinemaya gidelim.
- Misafirler gürültüyle irkildi.

- -e rağmen • -e değin
- Karşın • -den dolayı
- Değil • Ancak

- Her şeye **rağmen** buradayım.
- Sabaha **değin** çalıştı.
- Bugün hava sıcak **değil**.
- **Bundan dolayı** çocuğa kızılmaz ki!
- Bu soruyu **ancak** sen çözersin.

BAĞLAÇ

Tek başına bir anlam olmayan; aynı görevdeki sözcükleri, söz öbeklerini, anlamca birbiriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan sözcük türleridir.

! Bağlaçlar cümleden çıkarılınca cümlenin anlamı bozulmaz, daralmaz.

Ve

- "Leyla **ve** Mecnun" bir halk hikâyesidir.
- Yolunu gözlüyor lamba **ve** merdiven.

Veya
Ya da

- Annesi **veya** babası gelsin.
- Film izle **ya da** kitap oku.

ki

- Martılar **ki** sokak çocuklarıdır.
- Sen **ki** vaktiyle çiğnendin ey kalbim!

da / de
Dahi

- Sana **da** bunları aldım.
- Sen **de** dinle anlatacaklarımı.

Ne ... ne

- **Ne** geldi **ne** de aradı.
- **Ne** annesini **ne** de abisini dinliyordu.

Hem ... hem

- **Hem** sevindi **hem** sevindirdi.
- **Hem** beni **hem** de arkadaşını üzdün.

Ama

- Okudum **ama** anlamadım.
- Gelirim **ama** yardım edemem.

Ya ... ya

- **Ya** bu deveyi gütmeli **ya** bu diyardan gitmeli.
- **Ya** onunla git **ya da** bizimle gel.

İle

- Ahmet **ile** Ayşe hastaymış.
- Ay **ile** güneş ezelden iki dosttur.

Fakat, lakin, ancak, oysa, oysaki, madem, mademki, meğer, meğerki, öyleyse, çünkü, hatta, yoksa, ise, hâlbuki, bir...bir, gerek... gerek, ister... ister, olsun... olsun... vb.

ÜNLEM

Sevinç, acı, korku... vb. duyguları anlatan veya seslenme, buyruk, onaylama gibi durumları bildiren sözcük türleridir.

- ✓ **Hey**, buraya bak!
- ✓ **Eyvah**, ona haber vermeyi unuttuk!
- ✓ **Vah vah**, yazık oldu bu çocuğa!
- ✓ **Tüh**, nasıl unuttum seni!
- ✓ Elveda, **ey** gençliğim !
- ! Ünlemler; cümle içinde değişik görevlerde bulunabilirler.
- ✓ Kimsenin **ahını** alma. (Ad)
- ✓ **Amansız** bir derde düştük. (Sıfat)
- ✓ Her işi **vahlayarak** yapma! (Zarf)

DİKKAT

Yalnız } "sadece" anlamındaysa = Edat
Ancak } "ama" anlamındaysa = Bağlaç

- ✓ Yalnız sana inandım. (Edat)
- ✓ Biliyorum yalnız anlatamıyorum. (Bağlaç)
- ✓ Bunu ancak ben çözerim. (Edat)
- ✓ Söyledim ancak inanmadı. (Bağlaç)

DİKKAT

Yalnız, ancak, bir, tek sözcükleri edat dışında farklı görevlerde de kullanılabilirler.

- ✓ Yalnız yaşamak istemiyorum. (Zarf)
- ✓ O yalnız bir insandı. (Edat)
- ✓ Ancak gelebildik. (Zarf)
- ✓ Evde tek kaldım. (Zarf)
- ✓ Bir şair söylemişti bunu. (Sıfat)

DİKKAT

"Doğru, başka, karşı" sözcükleri cümle içinde ilgeç dışında farklı görevlerde de kullanılır.

Doğru

- Köye doğru ilerlemeye başladık. (Edat)
- Bütün sorunları doğru çözdü. (Belirteç)
- Sonunda doğruyu gördüm. (Ad)
- Doğru tarafa mı gidiyoruz? (Sıfat)

Karşı

- Sabaha karşı yola çıktık. (Edat)
- Burası karşıdan güzel görünüyor. (Ad)
- Ailem karşı yakada oturuyor. (Sıfat)

Başka

- Senden başka sevemem kimseyi. (Edat)
- Bana başka adres verdi. (Sıfat)
- Olayı bana başkası anlattı. (Zamir)
- Size başka, bize başka anlatmış. (Belirteç)

DİKKAT

ile } Yerine "ve" yazılabiliyorsa = Bağlaç
ile } Yerine "ve" yazılabiliyorsa = Edat

- ✓ Şiirle müzik her zaman birbirinden beslenmiştir. (Bağlaç)
- ✓ Elindeki boyayla her tarafı boyadı. (Edat)

FİİL (EYLEM)

KİP

Haber Kipleri

Görülen Geçmiş Zaman:

- Eylemin geçmişte yapıldığını ve yapılırken tanık olduğunu belirtir.
- (-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü)
- ✓ Kitabı beraber okuduk.

Duyulan Geçmiş Zaman:

- Eylemin geçmişte yapıldığını ve başkasından öğrendiğini belirtir.
- (-miş / -miş / -muş / -müş)
- ✓ Kitabı beraber okumuşlar.

Şimdiki Zaman:

- Eylemin henüz yapılmakta olduğunu belirtir.
- (-yor / -(ı)yor / -makta / -mekte)
- ✓ Kitabı beraber okuyoruz.

Gelecek Zaman:

- Eylemin gelecekte yapılacağını belirtir.
- (-ecek / -acak / -acağ / -eceğ)
- ✓ Kitabı beraber okuyacağız.

Geniş Zaman:

- Eylemin her zaman yapıldığını ve yapılacağını belirtir.
- (-r / -ar / -er / -ır / -ir / -maz / -mez)
- ✓ Kitabı beraber okuruz.

Dilek Kipleri

Gereklilik:

- Eylemin yapılması gerektiğini belirtir.
- (-meli / -malı)
- ✓ Kitabı okumalısın.

Dilek-Koşul (Şart):

- Eylemin gerçekleşmesinin bir şarta bağlı olduğunu belirtir.
- (-sa / -se)
- ✓ Kitabı okursan ne demek istediğimi anlarsın.

İstek:

- Eylemin gerçekleşmesinin bir isteğe bağlı olduğunu belirtir.
- (-a / -e)
- ✓ Kitabı okuyalım.

Emir:

- Eylemin yapılmasını buyurur.
- (Eki yoktur.)
- ✓ Kitabı oku.

ÇEKİMLİ FİİL

Basit Çekimli Eylem

- Tek kip eki olan eylemdir.
- ✓ gitmeliyim
- gereklilik kipi
- ✓ dinledik
- görülen geçmiş zaman

Birleşik Çekimli Eylem

- Basit çekimli eylemin ek eylem almasıdır.
- Fiil + kip + kip
- 1) Hikâye Birleşik Çekimli Eylem:
- Fiil + kip + kip
- dı
- di
- ✓ bil - iyor - du
- fiil şimdiki zaman hikâye
- 2) Rivayet Birleşik Çekimli Eylem:
- Fiil + kip + kip
- mış
- miş
- ✓ yaz -acak - mış
- fiil gelecek zaman rivayet
- 3) Şartlı Birleşik Çekimli Eylem:
- Fiil + kip + kip
- sa
- se
- ✓ dinle - mez - se
- fiil geniş zaman şart

Anlamına Göre Fiiller:

- Fiillerin iş, oluş ve durum anlamlarına göre sınıflandırılmasıdır.
- ✓ Onu sabah parkta gördüm. (İş)
- ✓ Akşamları evde otururduk. (Durum)
- ✓ Adamın saçları ağarmıştı. (Oluş)

EK EYLEM (EK FİİL)

- Sözcük özelliğini yitirip ek durumuna gelen "imek (-i-)" eylemidir.
- İki görevi vardır:
- 1. Basit çekimli eylemleri birleşik çekimli yapar.
- ✓ Ah gitmeden görseydim onu. (görse idim)
- ✓ O bizi arayacakmış. (arayacak imiş)
- 2. Ad soylu sözcükleri yüklem yapar.
- ✓ Bugün hava çok sıcaktı. (sıcak idi)

- a. Ek eylemin -di'li geçmiş zamanı (idi):
- ✓ O her zaman böyle vefalıydı. (vefalı idi)
- b. Ek eylemin -miş'li geçmiş zamanı (imiş):
- ✓ Zavallı çocuk çok hastaymış. (hasta imiş)
- c. Ek eylemin şart çekimi (ise):
- ✓ Kazak inceyse değiştir. (ince ise)
- d. Ek eylemin geniş zaman çekimi (-dır):
- Ek eylemin geniş zaman çekimi, kişi ekleriyle yapılır.
- ✓ Seni kırdığım için üzgünüm.
- Ek eylemin geniş zaman çekiminde 3. tekil kişi eki "-dir" düşebilir.
- ✓ O çok iyi biri.
- Adlara gelen ek eylemde olumsuzluk "değil" sözcüğüyle yapılır. Kip ve şahıs eklerini, adla birlikte kullanılan "değil" sözcüğü alır.
- ✓ O da benim gibi mutlu değildi.

Şahıs Ekleri

Tekil

Çoğul

I. Tekil Kişi - Ben- (-m)	I. Çoğul Kişi - Biz- (-k)
II. Tekil Kişi - Sen- (-n)	II. Çoğul Kişi - Siz- (-niz)
III. Tekil Kişi - O- (Ø)	III. Çoğul Kişi - Onlar-(-lar)

Fiillerde Olumsuzluk

- Eyleme, işin gerçekleşmediği anlamını katar.
- (-ma / -me)
- ✓ Kitabı okumadım.
- ✓ Seni görmez onlar.

Fiillerde Soru

- Eylemin soru bağlamında çekimlenmesidir.
- (mi, mi, mu, mü)
- ✓ Onu tanıyor musun?

Fiillerde Olumsuz Soru

- (-ma + mi)
- ✓ Onu tanımıyor musun?

Fiillerde Anlam Kayması

- Bir kip ekinin başka bir kip eki yerine kullanılmasıdır.
- ✓ Yarın buraya geliyor. (gelecek)
- ✓ Nasrettin Hoca, bir gün göle gider. (gitmiş)

Kalıcı Ad

- Bazı sıfat ve ad eylemler kalıplaşarak eylemsilik özelliğini yitirir ve bir varlık ya da kavrama ad olurlar.
- ✓ Dolmuş, çağlayan, dolma, sarma...
- ! Eylemsilerin olumsuzu yapılabılırken kalıcı adların olumsuzu yapılamaz.
- ✓ Bu sebzeleri dondurmam lazım.
dondurmamam ✓
- ✓ Hadi, dondurma alalım.
dondurmama ✗

Özellikleri

- Eylem anlamını kaybetmeden cümle içinde sıfat, zarf ve ad olarak kullanılan sözcüklerdir.
- Eylemden türerler.
- Olumsuzluk eki (-ma, -me) alabilirler.
- İsim fiil ve sıfat fiiller isim çekim eklerini alırlar.
- Fiil çekim eklerini (şahıs ve kip ekleri) almazlar.
- Yan cümlecik olurlar.
- Cümlede ad soylu sözcük gibi görev yaparlar.
- İsim fiil, sıfat fiil ve zarf fiil olmak üzere üç tür eylemsi vardır.

TAKTİK

Eylemsi ve çekimli eylemi ayırt etmek için:

Eylemsiler cümleden atılabilirken çekimli eylemler atılamaz.

✓ Sakın bunlara gülme!

Çekimli fiil

✓ Gülme ve ağlama, insan bu ikisinden ibarettir.

Eylemsi

• Eylemsi ve kalıcı adları ayırt etmek için:

• Eylemsiler olumsuzluk eki alabilirler fakat kalıcı adlar olumsuzluk eki almazlar.

✓ Masadaki çakmak kaybolmuştu.

Kalıcı ad

✓ Çiviye çakmak ona oldukça zor gelmişti.

Eylemsi

Sıfat Fiil (Ortaç)

- Eylem anlamını yitirmeden cümle içinde genellikle sıfat görevinde olan sözcüklerdir.
- -an / -ası / -mez / -ar / -dik / -ecek / -miş
- ✓ Kitap okumayan insanları anlamıyorum.
- ✓ Çıkamaz bir sokağa girmiştik.
- ✓ Gördüğü herkese selam verdi.
- ✓ Görülecek hesabımız vardı onunla.
- ✓ İmzalanmış belgeleri bir tarafa koydu.
- ! Bazen sıfat görevinde olmayabilirler.
- ✓ Beni beklediğini bilmiyordum.
- ✓ Şairin Üsküdar'da yaşadığını duyduk.
- ! Bazı sıfat fiiller kalıplaşarak kalıcı ad olurlar.
- ✓ Yazar, yiyecek, yakacak, gelecek...

EYLEMSİ (FİLİMSİ)**Zarf Fiil (Bağ Fiil / Ulaç)**

- Eylem anlamını yitirmeden cümle içinde her zaman zarf görevinde kullanılan sözcüklerdir.
- ip / -arak / -madan / -meksizin / -dıkça / -ince / -eli / -ken / -a...-a / -r...-mez / -asıya / -casına
- ✓ Gelmeden önce ararsan sevinirim.
- ✓ Onu beklerken uyuyakalmışım.
- Cümleye durum ve zaman anlamı katarlar.
- ✓ Çalışıp bize para gönderecek. (Durum)
- ✓ Gelirken ekme al. (Zaman)
- ✓ Durmaksızın akan bir suyu ömrümüz. (Durum)
- ✓ Dışarıda çıldırısıya büyüyen bir bahar! (Durum)
- ✓ Söyler söylemez gözü parladı. (Zaman)
- Bazı sözcükler; bağ fiil eki aldığı hâlde bağ fiil olarak kullanılmaz.
- ✓ Paketleri danışmadan verdiler. (Kalıcı ad)
- ✓ Bana danışmadan karar verme. (Bağ fiil)

DİKKAT

- Sıfat fiil ekleri ile kip eklerini karıştırmamak için cümlelerin anlamına ve ekin işlevine bakmak gerekir.
- ✓ Çalmadık kapı kalmadı.
Sıfat fiil (Sıfat görevinde kullanılmıştır.)
- ✓ Onların kapısını çalmadık.
Eylem (di'li geçmiş zaman ve I. çoğul şahısla çekimlenmiştir.)

İsim Fiil (Ad Eylem)

- -ma / -ış / -mak (mayışmak)
- Eylem kök ve gövdelerine -ma / -ış / -mak ekleri getirilir.
- Buldukları cümlede ad olarak kullanılırlar.
- ✓ Okumak, zekâyı güçlendirir.
- ✓ Bu yüzüşü ona madalya getirdi.
- ✓ Kovanın dolması tam üç dakika sürdü.
- ! Bazı ad eylemler kalıplaşarak bir varlığın adı olabilir.
- ✓ Kavrurma, deyiş, bağlama, ekme...
- ! "-ma, -me" eylemsi ekiyle olumsuzluk eki karıştırılmamalıdır.
- ✓ Seni dinlemeye geldim.
Ad eylem
- ✓ Onu dinleme artık, dedi.
Olumsuzluk eki
- ! Ad eylemler, cümlede sıfat görevinde de kullanılabilirler.
- ✓ Böyle uydurma hikâyelere inanma!
Sıfat

DİKKAT

- **Adlaşmış Sıfat Fiil**
- Bazı sıfat fiillerin niteledikleri ad düşebilir. Sıfat fiiller, bu durumda adlaşmış sıfat görevini yüklenir.
- ✓ Ağlayanlar bir gün güler.
(Ağlayan kişiler)
- ✓ Dün geceki gösteride tanıdıklar da vardı.
(tanıdık simalar)

DİKKAT

- "-ken" zarf fiil eki, ek fiilin zarf fiil eki olduğu için diğer zarf fiil eklerinden farklı olarak zaman ekinden sonra gelir.
- ✓ Giderken bunu da al.
- "-ken" eki bazen adların üzerine gelerek onları zarf yapar. Bu durumda fiilimsi olmazlar fakat cümlede yan cümlecik görevinde bulunurlar.
- ✓ Çocukken çok yaramazdı.
Yan cümlecik (Eylemsi değil)

EKLER

Sözcüklerin kök ve gövdelerine gelerek onların anlamlarını değiştiren veya cümle içindeki görevlerini belirleyen ses ve ses gruplarıdır.

Çekim Ekleri

Ekledeği sözcüklerin anlamını değiştirmeyen ancak cümle içinde sözcükler arasında anlam ve görev bağı kuran eklerdir.

İsim Çekim Ekleri

I. Hâl Ekleri

- 1) **Yalın Hâl**
✓ Masa çok büyüktü.
- 2) **Belirtme Hâl Eki: (-ı / -i / -u / -ü)**
✓ Masayı temiz tutun!
- 3) **Yönelme (Yaklaşma) Hâl Eki: (-a / -e)**
✓ Aldığı çiçekleri masaya koydu.
- 4) **Bulunma (Kalma) Hâl Eki: (-da / -de / -ta / -te)**
✓ Masada unutulmuş kitaplar kiminmiş?
- 5) **Ayrılma (Uzaklaşma) Hâl Eki: (-dan / -den / -tan / -ten)**
✓ Örtüyü masadan kaldıralım.

II. Çokluk (Çoğul) Eki: (-lar / -ler)

- ✓ Kırangıçlar uçuştu yine. (Çokluk)
- ✓ Bu akşam Dilekler gelecek. (Aile)
- ✓ Beş yaşlarında bir çocuğu var. (Yaklaşıklık)
- ✓ Türklerin Anadolu'ya gelmesi uzun sürmüştü. (Millet)
- ✓ Sabahları spor yaparım. (Geniş zaman)
- ✓ Nice Sinanlar, nice Mustafa Kemaller yetişiyor. (Benzerlik)
- ✓ Dünyaları gezse doymaz. (Abartma)

"-lar" eki eklendiği sözcüğe farklı anlamlar katabilir.

III. İlgî (Tamlayan) Eki: (-ın / -in / -un / -ün / -im)

- ✓ Kelebeğin kanadı renkliydi.
- ✓ Bizim okulumuz uzak bir semtte.
- ✓ Yazarın son eseri çok başarılı.

IV. İyelik Ekleri: (-m / -n / -i / -miz / -niz / -ları)

- ✓ Suçumuz ne?
- ✓ Saçlarınız çok güzel.

V. Eşitlik Eki: (-ca / -ce / -ça / -çe)

- ✓ Büyükçe bir ev aldı. (Küçültme)
- ✓ Çocukça davranıyor. (Benzerlik)
- ✓ Ailece tatile gidiyoruz. (Birliktelik)
- ✓ Benden yaşça büyüsun. (Karşılaştırma)
- ✓ Bence sen de haklısın. (Görelilik)
- ✓ Tatil masrafınız şirketimizce karşılanacaktır. (Taraftından)
- ✓ Evinde yüzlerce kitabı var. (Abartma)

Küçültme eki eklendiği sözcüğe farklı anlamlar katabilir.

VI. Vasıta Eki: (-la / -le)

- ✓ Köye trenle gittik. (Vasıta, araç)
- ✓ Ödevi annemle yaptık. (Birliktelik)

VII. Soru Eki: (mi)

- ✓ Evde su ve elektrik var mı?

VIII. Ek Eylem: (-di / -miş / -sa / -dir)

- ✓ Çocuk çok hastaymış.
- ✓ Bozursa alma o sütü.
- ✓ Elindeki eser bir klasikti.
- ✓ O iyi niyetli biridir.

Fiil Çekim Ekleri

I. Şahıs Ekleri: (-m / -n / -k / -nız / -lar)

- Gel - di - m
- Gel - di - n
- Gel - di - Ø
- Gel - di - k
- Gel - di - nız
- Gel - di - ler

II. Kip Ekleri

a) Haber Kipleri

- ✓ Duyulan geçmiş zaman (-miş)
- ✓ Görülen geçmiş zaman (-di)
- ✓ Şimdiki zaman (-yor / -makta)
- ✓ Gelecek zaman (-ecek)
- ✓ Geniş zaman (-r / -ar)

b) Dilek Kipleri

- ✓ Gereklilik Kipi (-meli)
- ✓ Şart Kipi (-sa)
- ✓ İstek Kipi (-a)
- ✓ Emir Kipi - Ø

III. Soru Eki: (mi)

- ✓ İlacını aldın mı?

IV. Olumsuzluk Eki: (-ma, -maz)

- ✓ Ağlamasın yavrucuklar!

V. Ek Fiil: (-di / -miş / -sa / -dir)

- ✓ Çalışmıştık
- ✓ Çalışıyorduk
- ✓ Çalışmıştınız
- ✓ Çalışıyordunuz

Yapım Ekleri

Eklendiği sözcüğün türünü ve anlamını değiştiren eklerdir.

I. İsimden İsim Yapan Yapım Ekleri

- su - cu
- ben - cil
- bir - inci
- iş - çi - lik
- kızıl - cık
- fısıll - tı
- vatan - daş
- heybet - li
- tuz - suz

II. İsimden Fiil Yapan Yapım Ekleri

- bağı - la -
- mor - ar -
- yön - el -
- kan - a -
- ince - l -
- fısıll - da -
- ev - len -
- göz - (ü)k -
- garip - se -

III. Fiilden Fiil Yapan Yapım Ekleri

- at - ıl -
- yaz - dır -
- uyu - t -
- yıka - n -
- bak - ışı -
- kur - ul -
- tanı - ş -
- çık - ar -
- gör - üş -

IV. Fiilden İsim Yapan Yapım Ekleri

- seç - im
- um - (u)t
- kon - ak
- ör - gü
- öner - ge
- bit - ki
- uç - ak
- sev - gi
- yan - ıcı
- yığ - ın
- an - (ı)t
- morar - tı

- ✓ Çoğul eki ve III. çoğul şahıs eki farklı eklerdir: Çoğul eki ad ve ad soylu sözcüklere, şahıs eki eylemlere gelir.

Çocuklar tatlı tatlı uyuyorlar.

Ad Çoğul eki Fiil Şahıs eki

- ✓ İyelik eki ile şahıs ekleri farklı eklerdir: İyelik eki ada, şahıs eki fiile gelir.

Fotoğraflarınızı kaldırınız.

Ad İyelik eki Fiil Şahıs eki

"-ı" eki

- **Belirtme hâl eki:** Kitabı bana verdi.
- **İyelik eki:** Kitabı kaybolmuş.
- **Yapım eki:** Yazı Sümerlilerin bize mirasıdır.

"-de" eki

- **Bulunma hâl eki:** Gözünde arpacık çıkmış.
- **Yapım eki:** Gözde bir öğrenciydi.

"-den" eki

- **Ayrılma hâl eki:** Evden iyice uzaklaştı.
- **Yapım eki:** Sıradan olaylarla uğraşma!

- Türkçede yapım ekleri, çekim eklerinden önce gelir.

✓ yaş - ılı - lar

✓ bil - dir - di

✓ Bir sözcük birden fazla yapım eki ve çekim eki alabilir.

✓ göz - cü - lük

✓ kuş - lar - a

• Fiilimsi ekleri, fiilden isim yapan yapım ekleridir.

✓ yaz - an

✓ oku - mak

SÖZCÜKTE YAPI

Basit Sözcük

- Yapım eki almamış, kök hâlinde bulunan ya da sadece çekim alan sözcüklerdir.

✓ Vatanımızı canımız pahasına koruruz.

• vatan - ımız - ı ⇒ Basit Kök Ç.E. Ç.E. • can - ımız ⇒ Basit Kök Ç.E.

• paha - (s)ı - (n)a ⇒ Basit Kök Ç.E. Ç.E. • koru - r - uz ⇒ Basit Kök Ç.E. Ç.E.

Türemiş Sözcük

- Yapım eki almış sözcüklerdir.
- Türemiş sözcükler, yapım ekinden sonra çekim eki de alabilir.

✓ Uçağımız düşme tehlikesi atlattı.

• uç - ak - ımız ⇒ Türemiş Kök Y.E. Ç.E. • düş - me ⇒ Türemiş Kök Y.E.

• at - la - t - tı ⇒ Türemiş Kök Y.E. Y.E. Ç.E.

Birleşik Sözcük

- İki sözcüğün birleşmesiyle oluşan sözcüklerdir.

✓ bilgisayar, gökyüzü, camgöbeği, hapsol-, zannet-

Birleşik Ad

- Ad, sıfat ve fiil gibi farklı türden sözcüklerin bir araya gelmesiyle oluşan adlardır.

- ✓ Kapıkule (ad + ad)
- ✓ Kırkbayır (sıfat + ad)
- ✓ Kuşburnu (ad tamlaması)
- ✓ Biçerdöver (fiil + fiil)
- ✓ Külbastı (ad + fiil)
- ✓ Yanardağ (fiilimsi + ad)
- ✓ Oyunbozan (ad + fiilimsi)
- ✓ Çatapat (yansıma + yansıma)

Birleşik Zarf

- Birden fazla sözcüklerin bir araya gelip kaynaşmasıyla oluşan zarfa denir. Bugün, biraz, birdenbire, nasıl, niçin...

- ✓ **Bugün** gelecekler.
- ✓ Bu fikir aklıma **birdenbire** geldi.
- Farklı yollarla yan yana gelen ve belirteç göreviyle kullanılan zarf grubuna **öbekleşmiş zarf** denir. Öbekleşmiş zarflar da birleşik zarf kabul edilir.
- ✓ **Hemen hemen** bitirdik.
- ✓ **Er geç** döneceksiniz.

Birleşik Fiil

1) Kurallı Birleşik Fiiller

a. Yeterlik Fiili: Fiil + ebil-

- ✓ gelebildi
- ✓ duyabiliyorum
- ✓ gelemedi ⇒ yeterlik fiilinin olumsuzu
- ✓ duyamayabilirim ⇒ yeterlik fiilinin olumsuzu

b. Tezlik Fiili: Fiil + iver-

- ✓ çıkıver
- ✓ buluverdim
- ✓ çıkmayıver ⇒ tezlik fiilinin olumsuzu

c. Sürerlik Fiili: Fiil + eal-, edur-, ege-

- ✓ süregeldi
- ✓ bakakaldım
- ✓ gidedur

d. Yaklaşma Fiili: Fiil + eyaz-

- ✓ düşeyazdı
- ✓ söyleyeyazdım

2) Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller

- Ad + et-
ol-
kıl-
eyle

- ✓ kahrol-
- ✓ fark et-
- ✓ sabreyle-

- Ad + yardımcı eylemin birleşmesinden oluşan birleşik fiillerde ses olayı varsa sözcükler bitişik, yoksa ayrı yazılır.

- ✓ his et- → hisset
- ✓ kayıp ol- → kaybol
- ✓ terk et-
- ✓ hasta ol-

- Bazı cümlelerde "olmak" ve "etmek" sözcükleri yardımcı eylem değil, asıl eylem olarak kullanılır.

- ✓ Bu kitap ne kadar eder?

- ✓ Daha akşam olmadı.

3) Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

a. Deyimler anlamca kaynaşmış birleşik fiillerdir:

- ✓ Gözü dol -
- ✓ Akla kararı seç -
- ✓ Aklına gel -

b. Ad + Fiilden oluşan anlamca birleşik fiil:

- ✓ Başvur -
- ✓ Varsay -
- ✓ Öngör -

Birleşik Sıfat

1) Kurallı Birleşik Sıfat:

- Sıfat ve takısız ad tamlamalarına "-lı, -li, -lık, -lik, -sız, -süz" yapım ekleri getirilerek kurallı birleşik sıfat yapılır.

✓ yün kazaklı çocuk

- Sıfat tamlamalarında sıfatla adın yeri değiştirilip ada iyelik eki (-ı, -i) getirilerek kurallı birleşik sıfat yapılır.

✓ sokağı dar semtler

2) Anlamca Kaynaşmış Birleşik Sıfat:

- İki sözcük bir araya getirilerek oluşturulan birleşik sıfatlardır.

✓ vurdumduymaz insan

✓ kahverengi ceket

CÜMLENİN ÖGELERİ

Özne

- Yüklem bildirdiği işi yapan veya oluş içinde bulunan temel ögedir. Yükleme sorulan "Kim" ve "Ne" sorularının yanıtıdır.
- ✓ Çocuk, durmadan soru soruyordu.
Özne Yüklem
- Özne; gerçek, gizli ve sözde özne olmak üzere üç grupta incelenir.
- 1) **Gerçek Özne:** İşini gerçekleştiren ve cümlede açıkça bulunan öznedir.
- ✓ Çiçekler toprağa tutunmuş.
Gerçek Özne Yüklem
- 2) **Gizli Özne:** Cümlede açıkça bulunmayan fakat bildirilen işi gerçekleştiren öznedir.
- ✓ İleriye girdiler.
Onlar Yüklem
Gizli Özne
- 3) **Sözde Özne:** Yüklem aldığı "-I / -n" ekinden dolayı işi yapıyormuş gibi görünen öznedir.
- Edilgen çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde bulunur.
- ✓ Camlar silindi.
Sözde Özne Yüklem

Yüklem

- Cümlede işi, hareketi, yargıyı bildiren temel ögedir.
- Yüklem; fiil, ad ya da ad soylu sözcük olabilir.
- Yüklem, söz öbeklerinden oluşabilir.
- Öge bulunurken bütün sorular yükleme sorulur.

Zarf Tümlüğü

- Yüklemi "sebebe, zaman, miktar, durum, vasıta, şart yönünden tamamlayan ögedir.
- Yükleme sorulan "Ne ile", "Kiminle", "Ne için" ve "Kimin için" sorularına yanıt verir.
- ✓ Yıllar önce gelmişim buraya.
Zarf tümlüğü
- ✓ Yorgun görünüyorsun.
Zarf tümlüğü
- ✓ Dili ağır olduğu için anlayamıyorum.
Zarf tümlüğü

Dolaylı Tümlük (Yer Tamlayıcısı)

- Yüklemi yer anlamıyla tamamlayan ögedir. Yükleme sorulan "Neye", "Neyde", "Neyden", "Kime", "Kimde", "Kimden" ve "Nereye", "Nerede", "Nereden" sorularına yanıt verir.
- Yaklaşma
Bulunma
Uzaklaşma } anlamları da katar.
- ✓ Dağlar ağırırken konuşurduk tepelerde.
Dolaylı tümlük
- ✓ Söylediğin hiçbir şeye inanmıyorum.
Dolaylı tümlük

Nesne

- Cümlede öznenin yaptığı işte etkilenen ögedir.
- 2'ye ayrılır:
- a) **Belirtisiz Nesne**
- Özne bulunduktan sonra yükleme sorulan "ne" sorusuna yanıt verir.
- ✓ Adam, kızına masal anlattı.
Belirtisiz Nesne
- a) **Belirtili Nesne**
- Yükleme sorulan "neyi, kimi" sorularına yanıt verir.
- Belirtme hâl ekini (-i) alır.
- ✓ Bu kitabı yıllar önce okumuştum.
Belirtili Nesne
- ✓ Onu her zaman takdir etmişimdir.
Belirtili Nesne

BUNLARI UNUTMA !

Vurgu

- Cümlede asıl anlatılmak istenen öge vurgulanır.
- ! Yüklem fiilse yüklemden önceki öge vurgulanır.
- ✓ Ben en çok gençliğimi özledim.
Belirtili nesne
- ! Yüklem ad ve ad soylu sözcükse vurgu yüklemdedir.
- ✓ Bu konu, diğerlerinden daha kolaydır.
Yüklem
- ! Soru bildiren sözcükler, cümlede vurgulanır.
- ✓ Ne zaman geleceksin?
Zarf tümlüğü
- ! "mi" soru edatı, "de ve ki" bağlaçları vurguyu kendinden önceki ögeye taşır.
- ✓ Onu dün de aramadım.
Zarf Tümlüğü
- ✓ Ben mi sordum?
Özne

DİKKAT

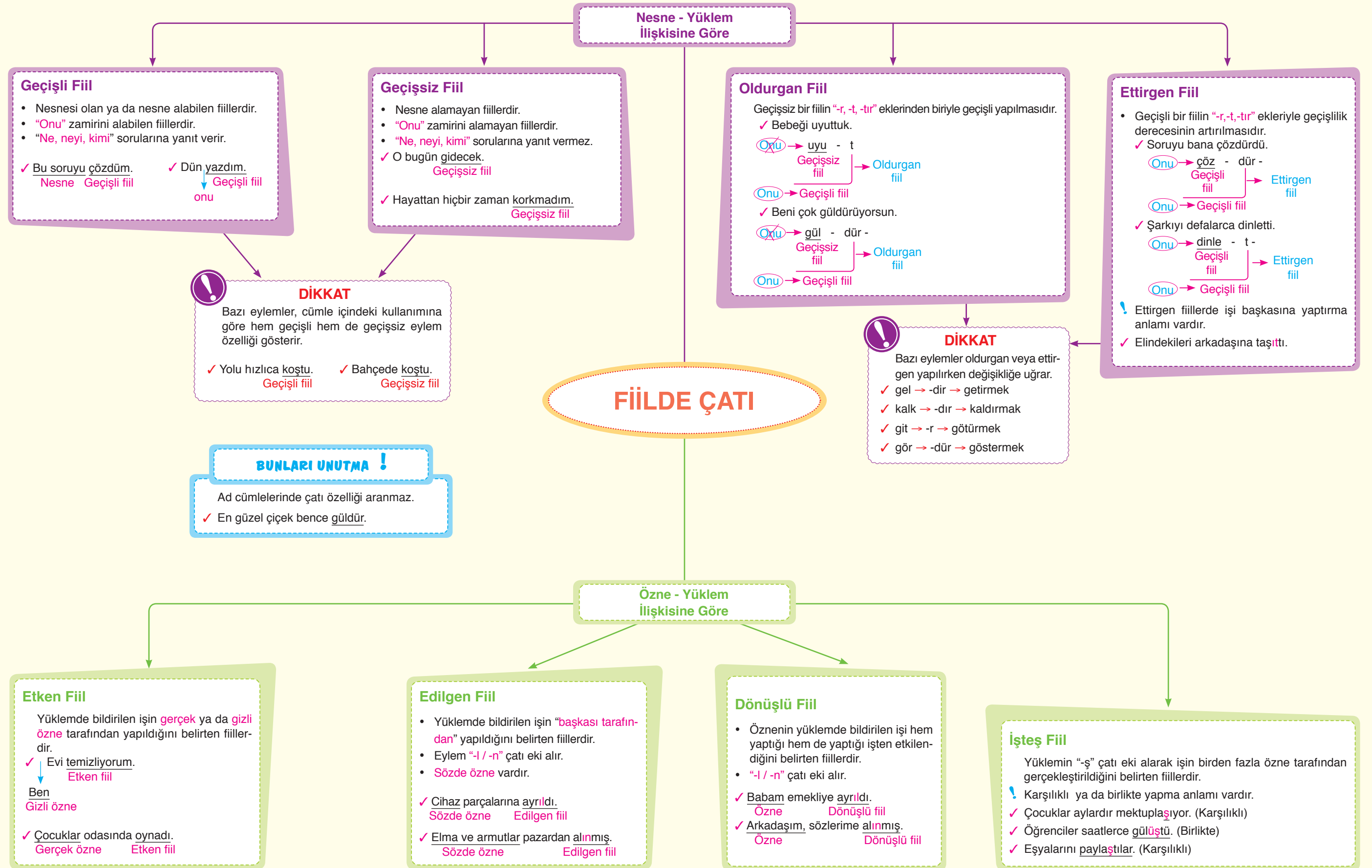
- Yüklem "ne ile, kimin ile, hangi amaçla" yapıldığını gösteren söz öbeklerine **edat tümlüğü** denir.
- ! Edat tümlüğü olarak adlandırılan tümlükler birer **zarf tümlüğü**dir.
- ✓ Bir el yağmurla dokunacak omzuma.
Edat tümlüğü

BUNLARI UNUTMA !

Ara Söz

- İki virgül ya da iki kısa çizgi arasında verilen, kendinden önceki ögenin açıklayıcısı ya da cümle dışı unsur olan söz veya söz öbeklerine denir.
- ✓ Ömer Seyfettin - Türk edebiyatının usta öykücüsü - birçok eser yazmış.
Özne Ara Söz (Öznenin açıklayıcısı)
- ✓ Dün akşam, hiç de inanmıyorum ya, her yerde beni aramış.
Cümle dışı unsur

- Cümle öğelerine ayrılırken tamlamalar, söz öbekleri, deyimler bölünmez.
- ✓ Onu görünce mutlu oldum.
Yüklem (Birleşik fiil)
- ✓ Kimseye göz açtırmıyordu.
Yüklem (Deyim)
- ✓ Senin sözlerine alınmış.
D.T. (Tamlama)

CÜMLE TÜRLERİ

Yüklemin Türüne Göre Cümleler

1. Fiil (Eylem) Cümlesi

- Yüklemi **çekimli eylem** olan cümlelerdir.
- ✓ Bu yıl tatile gidemeyebilirim.
Fiil
- ✓ İnsan bazen durup düşünmeli.
Fiil

2. Ad (İsim) Cümlesi

- Yüklemi ek eylem almış **ad** ya da **ad soylu** sözcüklerdir.
- ✓ Hayat bazen çok zordur.
Ad
- ✓ Bir kıyamettir kopacak ufuklarda.
Ad
- ! Fiilimsiler ad soylu sözcükler olduğu için fiilimsilerin yüklem olduğu cümleler, ad cümlesi kabul edilir.
- ✓ Başarıya giden yol çalışmaktır. (Ad cümlesi)
Fiilimsi

Yüklemin Yerine (Öge Dizilişine) Göre Cümleler

1. Kurallı (Düz) Cümle

- Yüklemi sonda olan cümlelerdir.
- ✓ Yine başı derde girdi.
Yüklem
- ✓ Yazdığı en hacimli eseri buydu.
Yüklem

2. Devrik (Kuralsız) Cümle

- Yüklemi sonda olmayan cümlelerdir.
- ✓ Duymuyor beni kimseler.
Yüklem
- ✓ Pır pır yaldızlanırdı kanatları kahkaha kuşlarının.
Yüklem

3. Eksilti Cümle

- Yüklemi olmayan cümlelerdir.
- Eksiltili cümlelerin sonunda üç nokta (...) kullanılır.
- ✓ Oğlan dayıya, kız halaya...
- ✓ Uyanıp kış uykularından...

Anlamına Göre Cümleler

1. Olumlu Cümle

- Yüklemi bildirdiği eylemin ya da yargının gerçekleştiği anlamını taşıyan cümlelerdir.
- ✓ Otobüs çok kalabalıktı.
- ✓ İmbat, her akşam ılgıt ılgıt esiyordu.

2. Olumsuz Cümle

- Yüklemi bildirdiği eylemin ya da yargının gerçekleşmediği anlamını taşıyan cümlelerdir.
- ! “-ma / -me, -maz / -mez, -sız / -siz” ekleri veya “yok, değil” sözcükleriyle yapılır.
- ✓ Onu hiçbir zaman dinlemezdim.
- ✓ Başarılı bir öğrenci değildi.

! Biçimce olumsuz anlamca olumlu cümle:

- ✓ Bu mağazada yok yok.

! Biçimce olumlu anlamca olumsuz cümle:

- ✓ İnsan sevdiğini hiç üzer mi?

3. Soru Cümlesi

- İçinde soru eki ve sözcükleri bulunan, soru anlamı taşıyan cümlelerdir.
- ✓ Nasıl olduğunu sordun mu?

4. Ünlem Cümlesi

- Korku, heyecan... vb. duyguları anlatan cümlelerdir.
- ✓ Eyvah, yandık!

5. Emir Cümlesi

- Emir kipiyle çekimlenmiş fiilin yüklem olduğu cümledir.
- ✓ Beni rahatsız etmeyiniz.

6. İstek Cümlesi

- İstek anlamı taşıyan cümlelerdir; “-a / -e” istek kipi ile kurulur.
- ✓ Yarın gidelim.

7. Şart Cümlesi

- Koşul ilişkisiyle kurulan cümlelerdir; “-se / -sa” şart kipi ile kurulur.
- ✓ Sınavı geçersen hediyen hazır.

Yapısına Göre Cümleler

1. Basit Cümle

- Tek yargılı (yüklemlili) cümledir.
- ✓ Bahçemizde erik, kayısı ve şeftali ağacı var.

2. Birleşik Cümle

- Yargı bildiren yüklemi dışında yan cümlecikleri olan cümlelerdir.
- a) **Girişik birleşik cümle:** Yan cümlesi fiilimsi olan cümlelerdir.
✓ Onun okuduğuna kimse inanmıyor.
- b) **Ki’li birleşik cümle:** Birbiriyle ilgili iki yargının “ki” bağlacı ile bağlandığı cümlelerdir.
✓ Bir geldim ki ortalık karışmış.
- c) **Şartlı birleşik cümle:** Şart yan cümlesi ile kurulan cümlelerdir.
✓ Sabah gelirse konuşuruz.
- d) **İç içe birleşik cümle:** Aktarma cümlelerinin yan cümlecik olarak kullandığı cümlelerdir.
✓ “Bu sene şampiyonuz.” dedi başkan.

3. Sıralı Cümle

- Birden fazla yargının virgül ya da noktalı virgülle bir birine bağlandığı cümlelerdir.
- ✓ Onu dinlendim, ona hak verdim.
- Sıralı cümle 2’ye ayrılır:

a) Bağımlı sıralı cümle:

- Öge ortaklığı bulunan sıralı cümlelerdir.
- ✓ Sen iyiydin, güzeldin! (Özne ortak)
Özne Yüklem Yüklem

b) Bağımsız sıralı cümle:

- Öge ortaklığı bulunmayan sıralı cümlelerdir.
- ✓ Gökyüzü ağladı, ben ağladım. (Öge ortaklığı yoktur.)

4. Bağlı Cümlesi

- Birden fazla yargının bağlaçla bağlandığı cümlelerdir.
- ✓ Sabah erken kalktı ve evi temizledi.
- ! Öge ortaklığı olan bağlı cümlelere **bağımlı bağlı**, öge ortaklığı olmayanlara **bağımsız bağlı cümle** denir.

- ! Kökteş ve sesteş sözcüklerin yüklem olarak kullanıldığı cümlelerde sözcüklerin cümledeki anlamlarına bakılmalıdır.

- ✓ Onunla aramızda çok fark vardı. (Ad cümlesi)
- ✓ Dün sekizde eve vardı. (Fiil cümlesi)

Ünlü (Sesli) Harfler				
Ünlü Harfler	Geniş		Dar	
	Kalın	İnce	Kalın	İnce
Düz	a	e	ı	i
Yuvarlak	o	ö	u	ü

SES BİLGİSİ

Ünsüz (Sessiz) Harfler		
Sessiz Harfler	Süreksiz Sessizler	Sürekli Sessizler
Sert Sessizler	p, ç, t, k	f, h, s, ş
Yumuşak Sessizler	b, c, d, g	ğ, j, l, m, n, r, v, y, z

Ünlülerle İlgili Ses Olayları

Büyük Ünlü Uyumu

Türkçe sözcüklerin hecelerindeki ünlülerin kalınlık - incelik açısından uyumlu olması kuralıdır.

ÖRNEK ✓ gülümsemek ✓ çocukların ✗ sinema

• -yor, -ken, -ki, -leyin, -(i)mtrak, -daş, -gil eklerini alan sözcükler ve bazı Türkçe sözcükler bu kurala uymaz.

ÖRNEK ✓ akşamki ✓ geziyor ✓ anne
✓ meslektaş ✓ kardeş ✓ sabahleyin

• Yabancı sözcüklerde, tek heceli ve birleşik sözcüklerde bu kural aranmaz.

ÖRNEK ✓ radyo ✓ cumhuriyet
✓ kit ✓ yayınevi

Küçük Ünlü Uyumu

Türkçe sözcüklerde ünlülerin düzlük - yuvarlaklık, darlık - genişlik açısından uyumlu olması kuralıdır.

ÖRNEK ✓ kayıkçı ✓ boğaz ✗ kavun

• Türkçe olduğu hâlde bazı sözcükler ve "-yor" eki alan sözcükler küçük ünlü uyumuna uymaz.

ÖRNEK ✗ çamur ✗ yağmurluk ✗ seviyor

• Yabancı sözcüklerde bu kural aranmaz.

ÖRNEK ✓ daktilo ✓ asansör

Ünlü Daralması

Geniş ünlü (a, e) ile biten eylemlere "-yor" eki eklendiğinde "a, e" sesleri "-ı, -i, -u, -ü"ye dönüşür.

ÖRNEK ✓ izle - yor → izliyor ✓ bağla - yor → bağlıyor

• "de-, ye-, ne" sözcükleri "y" kaynaştırma ünsüzünün etkisiyle de daralmaya uğrayabilir.

ÖRNEK ✓ yiyecek ✓ niye ✓ diyecek

Ünlü Düşmesi

• İkinci hecesinde dar ünlü bulunan sözcüğe, ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde ikinci hece düşer.

ÖRNEK ✓ gönül - üm → gönlüm
✓ zihin - i → zihni

• Yardımcı eylemle yapılan birleşik eylemlerde ünlü düşmesi olabilir.

ÖRNEK ✓ kayıt olmak → kaydolmak
✓ şükür etmek → şükretmek

• Birleşik sözcük yapılırken ünlü düşmesi olabilir.

ÖRNEK ✓ kahve altı → kahvaltı ✓ ne asıl → nasıl

• Sözcük türetilirken ünlü düşmesi olabilir.

ÖRNEK ✓ yumurta - la → yumurtla-
✓ kavuş - ak → kavşak

! İki heceli sözcüklerde ses düşmesi olmaz.

ÖRNEK ✓ Burun buruna

Ünlü Türemesi

"-cık" küçültme ekini alan sözcüklerde ünlü türemesi olabilir.

ÖRNEK ✓ dar - cık → daracık
✓ genç - cık → gencecik

• Bazı pekiştirmelerde ünlü türemesi görülür.

ÖRNEK ✓ sapasağlam ✓ güpegündüz

Ulama

Sözcüklerin sonundaki ünsüzlerin bir sonraki sözcüğün başındaki ünlü ile ulanarak okunmasıdır.

ÖRNEK ✓ Kapıdan ağır ağır geçtim ey güzel!

• Aralarında noktalama işaretli bulunan sözcüklerde ulama olmaz.

ÖRNEK ✓ Kaldırımlar içimde kıvrılan bir lisândır.

Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları

Ünsüz Benzeşmesi (Sertleşme)

Sert ünsüz ile biten bir sözcükten sonra yumuşak ünsüzle başlayan bir ek geldiğinde ekin başındaki ünsüz sertleşir.

ÖRNEK ✓ uçak - dan → uçaktan
✓ konuş - gan → konuşkan
✓ sert - ce → sertçe
✓ 1975'de → 1975'te

Ünsüz Yumuşaması (Ünsüz Değişimi)

Süreksiz sert ünsüzlerden (p, ç, t, k) biriyle biten sözcüğe, ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde sert ünsüz yumuşayarak "b, c, d, g, ğ"ye dönüşür.

ÖRNEK ✓ kalp - i → kalbi
✓ ahenk - i → ahengi
✓ kayıp olmak → kaybolmak

! Bazı tek heceli sözcüklerde ve yabancı sözcüklerde yumuşama görülmez.

ÖRNEK ✓ suçu ✓ hukuku ✓ evrakı
✓ yazıtı ✓ anıtı ✓ tabiatı

! Özel adlarda konuşma dilinde yumuşama yapılır fakat yazı dilinde gösterilmez.

ÖRNEK ✓ Zonguldak'ın
✓ Zeynep'in

Ünsüz Düşmesi

Genellikle "k" ile biten sözcükler "-cık / -cak / -l" ekleri alındığında "k" sesi düşer.

ÖRNEK ✓ küçük - l → küçül-
✓ ufak - cık → ufacık

! Bazı birleşik sözcüklerde ünsüz düşmesi görülebilir.

ÖRNEK ✓ ast - teğmen - asteğmen
✓ üst - teğmen - üsteğmen

Ünsüz Türemesi

• Dilimizde Arapçadan girmiş bazı sözcükler ünlü ile başlayan bir ek aldığı anda ünsüz türemesi olabilir.

ÖRNEK ✓ hak - ım → hakkım ✓ red - i → reddin
✓ zam - ı → zammı ✓ af - ı → affı

• Yardımcı eylemlerle yapılan birleşik eylemlerde ünsüz türemesi olabilir.

ÖRNEK ✓ his - et - → hissetmek ✓ redet - → reddetmek
✓ zan - et - → zannetmek

n - m Değişimi

Türkçe sözcüklerde "b" harfinden önce gelen "n" harfi, dudak ünsüzü olan "m"ye dönüşür.

ÖRNEK ✓ çenber → çember
✓ anbar → ambar

! Özel adlarda ve birleşik sözcüklerde bu kurala uyulmaz.

ÖRNEK ✓ Safranbolu
✓ Külhanbeyi

Kaynaştırma Ünsüzü (Koruyucu ünsüzler)

Türkçe sözcüklerde iki ünlünün yan yana bulunamayacağından iki ünlü arasında "y, s, ş, n" kaynaştırma ünsüzlerinden biri girer.

ÖRNEK ✓ kedi - i → kedisi
✓ su - a → suya
✓ anne - in → annenin
✓ yedi - er → yedişer
✓ kapı - ın → kapının

• Ek eylemler bir sözcükle birleşirken "i" sesi düşer ve iki sözcük arasında "y" koruyucu ünsüzü kullanılır.

ÖRNEK ✓ araba idi → arabaydı
✓ işte iken → işteyken

Büyük Harflerin Kullanımı

- Cümleler, dize başları, mektup ve resmî yazışmalardaki hitaplar büyük harfle başlar.
- ✓ Ne içindeyim zamanın ne de büsbütün dışında...
- ✓ Sayın Müdürüm,
- Özel adlar; kitap, dergi, gazete adları; millet, dil, din, ırk, mezhep adları; kitap ve dergilerdeki bölüm adları büyük harfle başlar.
- ✓ Vatan yahut Silistre, Varlık dergisi, Resmî Gazete...
- ✓ Hasan Ali Toptaş, Türklük, Protestanlık, Sünnilik...
- ! Gazete ve dergi ifadesi özel ada dahilse büyük değilse küçük yazılır.
- ✓ Sabah gazetesi...
- ! Kitap, dergi, kurum vb. özel adlarda yer alan kelimelerin ilk harfleri büyükse kullanılan edat veya bağlaçlar küçük, harflerin tamamı büyükse kullanılan edat ve bağlaçlar da büyük harfle yazılır.
- ✓ Mai ve Siyah ✓ MAİ VE SİYAH
- Devlet, kurum, kuruluş adları; şehir, semt, mahalle adları; gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar.
- ✓ Türkiye Cumhuriyeti, Galatasaray Lisesi, Halley Kuyruklu Yıldızı
- ✓ Türk Dil Kurumu, Aydın, Fevzi Paşa Mah...
- ! Özel ada dahil olmayan ve tamlama kuran "il, ilçe, köy" vb. sözcükler küçük harfle başlar.
- ✓ Bolu ilinin Mengen ilçesi...
- Özel ada bağlı unvan sıfatları, saygı sözcükleri, takma adlar büyük harfle başlar.
- ✓ Nene Hatun, Hala Sultan, Doktor Ersan Bey...
- ! Akralalık bildiren sözcükler, büyük harfle başlamaz.
- ✓ Murat amcan, Türkan teyzem
- ! Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar.
- ✓ İstiklal Savaşı, Tanzimat Dönemi
- ! Tarihi dönem bildirmeyip tür ve tarz bildiren sözcükler küçük harfle yazılır.
- ✓ Türk halk edebiyatı, divan şiiri...
- Yer adlarında ilk addan sonra gelen deniz, göl, nehir, dağ vb. tür bildiren ikinci adlar büyük harfle başlar.
- ✓ Ağrı Dağı, Dicle Irmağı...

Yön Adlarının Yazımı

- Yön adları; özel adın başındaysa büyük, sonundaysa küçük harfle başlar.
- ✓ Batı Anadolu, Karadeniz'in batısı...
- ! Ara yönler bitişik yazılır.
- ✓ Kuzeydoğu, güneybatı...
- ! Yön adları, devletleri veya kültürleri karşıladığında büyük harfle başlar.
- ✓ Bu nazım biçimleri edebiyatımıza Batı'dan geldi.

Pekiştirme ve İkilemelerin Yazımı

- Pekiştirilmiş sözcükler her zaman bitişik, ikilemeler ise ayrı yazılır.
- ✓ Paramparça ⇒ Pekiştirme
- ✓ İvrir zıvır ⇒ İkileme
- ! İkilemeler arasına virgül (,) konmaz.
- ✓ Aşağı, yukarı (yanlış)
- ! Bazı ikilemeler, varlıkların adı olarak kullanıldığında bitişik yazılır.
- ✓ Çıtçıit, gırgır, çatapat, fısıfıs, cızbiz...

Kısaltmaların Yazımı

- Kuruluş,ülke, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları; her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır ve getirilen ek kısaltmanın son harfinin okunuşuna göre getirilir.
- ✓ TDK (Türk Dil Kurumu)
TDK'nın (yanlış)
TDK'nin (doğru)
- Küçük harfle yapılan kısaltmalara getirilen ekler, sözcüğün okunuşuna göre getirilir.
- ✓ kg'dan ✓ mm'den
- ! Sonunda nokta bulunan ve üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.
- ✓ Alm.dan, m²ye

Satır Sonuna Gelen Sözcüklerin Yazımı

- Heceye göre yazılır.
- ✓ sa-
kın gelme.
- Kısa çizgi (-) kullanılır.
- Birleşik sözcükler, tek sözcük gibi hecelenir.
- ✓ il-
köğretim
- ! Satır sonunda ve başında tek harf bırakılmaz, satır sonunda kesme işareti varsa kısa çizgi kullanılmaz.
- ✓ Ali'
nin

de, da'nın Yazımı

- Bağlaç olan "de, da" ayrı yazılır ve sertleşmeye (ta, te) uğramaz.
- ! Cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamı bozulmaz.
- ✓ Onu ben de tanıyorum.
- Hâl eki olan "-de, -da" kendinden önceki sözcüğe bitişik yazılır ve sertleşmeye (-ta, -te) uğrar.
- ! Cümleden çıkarıldığında anlam bozulur.
- ✓ Bu sokakta oturuyorum.
- ✓ Kalemim bende kalmış.

YAZIM KURALLARI**Ek Eylemin Yazımı**

- Ek eylemler bitişik ya da ayrı yazılabilir.
- ✓ Hastaymışsın. ⇒ Hasta imişsin.
- ✓ Gidiyordu. ⇒ Gidiyor idi.

mi Soru Edatının Yazımı

- "mi" soru edatı; kendinden önce ve sonra gelen sözcüklerden ayrı, kendinden sonra gelen ekle bitişik yazılır.
- ✓ Sen mi geldin?
- ✓ Geliyor muydu?

ki'nin Yazımı

- Sıfat yapan ve zamir olan "-ki" ektir ve bitişik yazılır.
- ✓ Yarınki maç için hazırlanıyordu. (Sıfat yapan -ki)
- ✓ Bizimkisi bir aşk hikâyesidir. (İlgi zamiri olan -ki)
- Bağlaç olan "ki" sözcüktür ve ayrı yazılır.
- ✓ Sen ki söz vermiştin. (Bağlaç olan ki)
- ! Kalıplaşmış bazı bağlaçlarda "ki" bitişik yazılır.

S İ M B O H Ç A M

- meğerki
- çünkü
- hâlbuki
- oysaki
- belki
- mademki
- illaki
- sanki

Tarihlerin Yazımı

- Belli bir tarihi bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.
- ✓ 30 Haziran Cuma günü gelecek.
- ✓ Okullar haziranda kapanır.
- ✓ 30/06/2017
- ✓ 30.06.2017
- ! Ay adı yazıyla yazıldığında sayılar, nokta ve çizgi ile ayrılmaz.
- ✓ 23 Nisan 1920 (doğru)
- ✓ 23.Nisan.1920 (yanlış)

Sayıların Yazımı

- Sayılar, yazıyla yazıldığında her sözcük ayrı yazılır.
- ✓ Üç yüz altmış beş kişi katıldı davete.
- ! Çek ve senetlerde bitişik yazılır.
- ✓ Çekin üzerinde ellibeşbin TL yazıyordu.
- Sayılara gelen ek kesme ile ayrılır ve ünsüz uyumuna girer.
- ✓ 1965'te ✓ 2'nci ✓ 10'unca

Birleşik Sözcüklerin Yazımı**Bitişik Yazılanlar**

- Ses düşmesine uğrayanlar: birbirli
- Yardımcı fiille yapılan ve ses olayına uğrayan birleşik fiiller: hisset-
- Kurallı birleşik fiiller: yazabil-
- Her iki kelimesi ya da ikinci kelimesi anlam kaybına uğrayanlar: aslanagözü, danaburnu
- Emir kipiyle kurulanlar: ateşkes
- "Alt, üst, üzeri" sözcükleriyle kurulanlar: bilinçaltı
- "Ev" sözcüğüyle kurulanlar: aşevi
- Sıfat fiille kurulanlar: gökdelen
- ✓ "Hane, zade, zede" sözcükleriyle kurulanlar: kahvehane, kazazede

Ayrı Yazılanlar

- Birleşme sırasında ikinci sözcük ya da sözcüklerden hiçbiri anlam değişikliğine uğramayan; durum,olgu,olay bildiren; "dış, öte, iç, sıra, küre" sözcükleriyle oluşturulan birleşik sözcükler ayrı yazılır.
- ✓ köpek balığı, kayseri mantısı...
- ✓ ana fikir, olağan dışı, hafta sonu
- ✓ yer küre, alt yazı
- ! Alt ve üst sözcükleri somut yer bildirmezse (mecaz olursa) bitişik yazılır.
- ✓ ayakaltı, dizüstü ...

SIKÇA YAPILAN YAZIM YANLIŞLARI

Yanlış

Doğru

açık göz	açıkgöz
açı ortay	açıortay
asvalt	asfalt
akşam üstü	akşamüstü
alçakgönüllü	alçak gönüllü
alel acele	alelacele
alış veriş	alışveriş
alt üst	altüst
anadüşünce	ana düşünce
ana okulu	anaokulu
antreman	antrenman
arasöz	ara söz
ard arda	art arda
ardısıra	ardı sıra
başbaşa	baş başa
başabaş	başa baş
bilinç altı	bilinçaltı
bilir kişi	bilirkişi
bir takım (belgisiz)	birtakım
bir biri	birbiri

Yanlış

Doğru

bir çok	birçok
birden bire	birdenbire
bire bir (etkili)	birebir
bir kaç	birkaç
çağdışı	çağ dışı
çala kalem	çalakalem
def etmek	defetmek
dekarasyon	dekorasyon
demiryolu	demir yolu
dilbilgisi	dil bilgisi
dinazor	dinozor
dip not	dipnot
diz üstü	dizüstü
düz yazı	düzyazı
eksoz	egzoz
eni konu	enikonu
entellektüel	entelektüel
erezyon	erozyon

Yanlış

Doğru

espiri	espri
eşortman	eşofman
fantestik	fantastik
fasülye	fasulye
fülüt	flüt
gel git	gelgit
gelişi güzel	gelişigüzel
gerçek üstü	gerçeküstü
git gide	gitgide
günbe gün	günbegün
harfiyat	hafriyat
hava alanı	havaalanı
herhâlde	her hâlde
herhangibir	herhangi bir
heykeltraş	heykeltıraş
hoşcakal	hoşça kal
iç güdü	içgüdü
iddaa	iddia

Yanlış

Doğru

ilk okul	ilkokul
insiyatif	inisiyatif
işyeri	iş yeri
kamu oyu	kamuoyu
kapütülasyon	kapitülasyon
klavuz	kılavuz
kırk ikindi	kırkikindi
kiprik	kirpik
konar göçer	konargöçer
kurdale	kurdele
laboratuar	laboratuvar
malesef	maalesef
müsade	müsaade
okur yazar	okuryazar
olağandışı	olağan dışı
orjinal	orijinal
ortaoyunu	orta oyunu
önsöz	ön söz

Yanlış

Doğru

önyargı	ön yargı
ön sezi	önsezi
özeleştirir	öz eleştirir
peşpeşe	peş peşe
restaurant	restoran
sağ duyu	sağduyu
stajer	stajyer
süpriz	sürpriz
tek düze	tekdüze
tenefüs	teneffüs
traş	tıraş
ünvan	unvan
vaddetmek	vadetmek
vejeteryan	vejetaryen
yaşamöyküsü	yaşam öyküsü
yerkabuğu	yer kabuğu
yer küre	yerküre
yıldönümü	yıl dönümü
zatüre	zatürre
zeytin yağı	zeytinyağı

Nokta (.)

- Anlamca tamamlanmış cümlelerin sonunda kullanılır.
- ✓ Beni yalnız bıraktın.
- Bazı kısaltmaların sonunda kullanılır.
- ✓ Prof. ✓ Doç. ✓ vb.
- ! **T.C. ve T. dışında büyük harfle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.**
- ✓ TBMM ✓ ÖSYM
- -(i)nci eki yerine ve tarih bildiren rakamlar arasına konur.
- ✓ 19. yüzyıl ✓ 10. 06. 2017
- Saat ve dakika arasında, ondalıklı sayılarda basamakları göstermede kullanılır.
- ✓ Saat 10. 40'ta ✓ 12. 430. 000

Virgül (,)

- Eş görevli söz ve söz öbeklerini ayırmak için kullanılır.
- ✓ Çalışkan, akıllı bir öğrenciydi.
- Hitaplardan sonra kullanılır.
- ✓ Canım Arkadaşım,
- Sıralı cümleleri ayırmak için kullanılır.
- ✓ Başkası olma, kendin ol.
- Özne, yüklemden uzak düştüğünde ya da vurgulamak istendiğinde öznenin sonra kullanılır.
- ✓ Okullar, haftaya kapanacak.
- Ara söz ve ara cümlelerin başında ve sonunda kullanılır.
- ✓ Annem, evimizin güneşi, yarın memlekete gidiyor.
- Tırnak içine alınmamış aktarma cümlesinin sonuna konur.
- ✓ Benden günah gitti, dedi.

Noktalı Virgül (;)

- Virgül ile giderilemeyen anlam belirsizliklerini gidermek için kullanılır.
- ✓ Küçük; afacan, sevimli ve zekiydi.
- Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri ayırmak için kullanılır.
- ✓ Kel ölür, sırma saçlı olur; kör ölür, badem gözlü olur.
- Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür ve takımları ayırmak için kullanılır.
- ✓ Kırmızı, yeşil, mavi zarfları buraya; sarı, beyaz, pembe zarfları diğer çekmeceye koyun!
- Özneyi kendinden sonra gelen, virgülle ayrılmış sözcüklerden ayırmak için kullanılır.
- ✓ Portakal; mandalina, limon gibi turuncğildir.

İki Nokta (:)

- Kendisiyle ilgili örnek ve açıklama verilecek cümle ya da sözcüklerden sonra kullanılır.
- ✓ Sıfat: Adı niteleyen sözcük türüdür.
- ✓ Çok şey eksikti: sevgi, saygı...
- Aktarma cümlelerinde tırnaktan önce kullanılır.
- ✓ Adam bağırdı: "Herkes otursun!"
- Karşılıklı konuşmalarda kullanılır.
- ✓ Zeynep seslendi:
– Neredesin?

DİKKAT

- İki noktadan sonra gelen ifade cümle ve özel ad değilse küçük harfle başlar:
- ✓ Atatürk diyor ki: Yurtta sulh, cihanda sulh.
- ✓ Şu iki şeyi aklından çıkarma: güvenmek, başarmak.

Üç Nokta (...)

- Benzer örneklerin devam ettiğini göstermek için kullanılır.
- ✓ Burada neler var neler: elmalar, armutlar...
- Eksiltili cümlelerin sonunda kullanılır.
- ✓ Okullar kapansa da...
- Söylenmek istenmeyen sözcüklerin yerine kullanılır.
- ✓ Herkesin içinde ona... deyince ortalık birbirine girdi.
- Alıntılarda atlanmış yerleri belirtmek için kullanılır.
- ✓ Atatürk Gençliğe Hitabe'de: "... Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur." der.

Kesme İşareti (')

- Özel adlara ve kısaltmalara getirilen çekim eklerini ayırmada kullanılır.
- ✓ Ankara'dan ✓ PTT'ye
- Sayılardan sonra gelen ekleri ayırmak ve sözcükte düşen ünlüyü göstermek için kullanılır.
- ✓ 6'ncı ✓ 09.00'da ✓ N'olur
- Anlam karışıklığını gidermek için kullanılır.
- ✓ Kadı'nın kararı herkesi üzdü.
- Bir harf ya da ekten sonra gelen ekleri ayırmak için kullanılır.
- ✓ b'ye ✓ -lar'dan
- ! Özel adlar için parantez içinde açıklama yapılırsa kesme işareti parantezden önce kullanılır.
- ✓ Necip Fazıl'ı (1905-1983) lisede okumuştum.
- Özel adların kısaltmalı söyleyişlerinden sonra getirilen çekim eklerini ayırmak için kullanılır.
- ✓ Hisar'ı ✓ Köprü'yü

Ünlem İşareti (!)

- Sevinç, üzüntü, korku, hitap ve seslenme ifade eden sözcük ve cümlelerden sonra kullanılır.
- ✓ Vah,vah!
- ✓ Hey, buraya bak!
- Söylenen söze inanılmadığını göstermek, sözün tam tersini anlatmak için parantez içinde kullanılır.
- ✓ Zeki (!) olduğunu herkes bilir.

Soru İşareti (?)

- Soru anlamı taşıyan cümle ve sözlerin sonunda kullanılır.
- ✓ Nereye gidiyorsun?
- Bilinmeyen, kesin olmayan tarih, bilgi, yer... vb. durumlar için kullanılır.
- ✓ Yunus Emre 1238(?)'de doğmuş.
- ! **Soru anlamı taşımayan cümlelerde kullanılmaz.**
- ✓ Neden baktığını bilmiyorum.
- ! **Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağılı cümlelerde soru işareti en sonda kullanılır.**
- ✓ Aradı mı, sordu mu seni?

NOKTALAMA İŞARETLERİ**Uzun Çizgi (—)**

- Karşılıklı konuşmalarda cümle başında kullanılır.
- ✓ Şair sordu:
— Şiiri beğendiniz mi?

Tırnak İşareti (" ")

- Aktarma cümlelerin başında ve sonunda kullanılır.
- ✓ Annem: "Her şey yolunda." dedi.
- Cümle içinde vurgulanmak istenen söz ve terimleri göstermek için kullanılır.
- ✓ Edebiyatta "eski - yeni" tartışması hep vardı.
- Cümle içinde geçen eser adları, yazı başlıkları tırnak içinde verilir.
- ✓ Batılı anlamda ilk roman "Mai ve Siyah"tır.

DİKKAT

- Tırnak işaretinden sonra kesme işareti kullanılmaz.
- Çift tırnak içine alınmış cümlelerin içinde başka bir alıntı cümlesi için tek tırnak kullanılır.
- ✓ Annesi "Onu 'Buraya gel!' diye çağırdım." dedi.

Yay Ayraç (())

- Açıklamalarda kullanılır.
- ✓ O tarihte (2000) üniversitedeydim.
- Yabancı sözcüklerin Türkçe okunuşu belirtmek için kullanılır.
- ✓ Shakespeare (Şekspir)
- Tiyatro metinlerinde konuşanın hareketlerini ve durumunu belirtmek için kullanılır.
- ✓ Adam (Korkarak): Ne oldu burada?
- Doğum - ölüm, başlangıç - bitiş tarihlerini göstermek için kullanılır.
- ✓ Atatürk (1881-1938) gelmiş geçmiş en büyük liderdir.
- Bir sözcüğün eş anlamlısını göstermek için kullanılır.
- ✓ Tariz (iğneleme) zor bir sanattır.

Kısa Çizgi (-)

- Satıra sığmayan sözcükler bölünürken satır sonunda kullanılır.
- ✓söylerken
- Ara söz ve cümlelerin başında ve sonunda kullanılır.
- ✓ Şımarıkları - pek sevmem - susturdum.
- Arasında, ve, ile... gibi anlamlarını vermek için kelimeler ve sayılar arasında kullanılır.
- ✓ Türk - Alman dostluğu
- ✓ 2016 - 2017 öğretim yılı
- Sözcüklerin kök ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.
- ✓ çocuk - lar - ım ✓ yaz - lık
- Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.
- ✓ gel - ✓ başla -

DİKKAT

- Kurum, kuruluş, iş yeri adlarına gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.
- ✓ Marmara Üniversitesine gidiyoruz.
- Sonunda nokta olan kısaltmalar veya üs işareti olan rakamlara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.
- ✓ Prof.ları ✓ yy.da ✓ m² ye
- Sonunda 3.tekil kişi iyelik eki alan adlara başka iyelik ekleri getirildiğinde kesme kullanılmaz.
- ✓ Galata Kuleminin güzelliği dillere destan!
- Özel ada gelen yapım, çoğul ekleri ve bundan sonra gelen ekler ayrılmaz.
- ✓ Türkçenin ✓ İzmirilerin

